

Udskriftsdato: 31. december 2025

KEN nr 9043 af 02/03/2011 (Gældende)

Pressenævnets kendelse i sag nr. 10-70/5

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: 10-70/5

Pressenævnets kendelse i sag nr. 10-70/5

Resumé

United Plantations Berhad klagede over Politiken og politiken.dk's artikelserie vedrørende formodede pesticid forgiftninger og arbejdsforholdene på selskabets plantager i Malaysia.

Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

Efter det oplyste lægges til grund, at brugen af paraquat og monocrotophos er forbudt i EU. Begge midler er tilladt i Malaysia, dog må monocrotophos ikke anvendes som sprøjtemiddel. I overensstemmelse med de stedlige regler injiceres monocrotophos i træerne hos United Plantations Berhad og anvendes ikke som sprøjtemiddel.

Pressenævnet har ikke mulighed for at pålægge et medie at udlevere råbånd og kan derfor ikke afgøre, hvorvidt kvinderne i indslaget den 8. september 2010 er identiske med de kvinder, som United Plantations Berhad efterfølgende har offentliggjort videoer med.

Der foreligger ligeledes modstridende forklaringer om Politikens adfærd dels i forbindelse med adgangen til plantagerne, dels i forbindelse med interviews af de ansatte. På grund af de begrænsede muligheder for at føre bevis kan Pressenævnet ikke tage stilling til disse forhold.

Dr. [Person A] har afgivet erklæringer om, at han er blevet fejlciteret, og at han ikke udtalte sig specifikt om United Plantations Berhad i det interview, som blev offentliggjort på politiken.tv den 8. september 2010. Endvidere har NGO-organisationen, Tenaganita, hvis repræsentanter var til stede under interviewet, ved brev 11. oktober 2010 meddelt, at det er organisationens opfattelse, at doktoren udtalte sig generelt om pesticidforgiftning. Pressenævnet har – som ovenfor anført – ikke mulighed for at pålægge et medie at udlevere råbåndene, og kan derfor ikke tage stilling til, om redigeringen af interviewet er foretaget loyalt i forhold til de fremkomne udtalelser.

God presseskik

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at det er massemediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så langt det er muligt, bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives, er korrekte, herunder ved forelæggelse for den, som eventuelt kan være krænket, jf. punkt A.1 og A.3.

United Plantations Berhad har fremlagt dokumentation i form af videooptagelser med arbejdere, fra fagforeningsmøder, af udtalelser fra fagforeningsrepræsentant, og af rapporter om undersøgelser af United Plantations Berhad fra det malaysiske Arbejdsministerium, Energistyrelsen og AarhusKarlshamn AB/PricewaterhouseCoopers. Heraf fremgår, at arbejdere på United Plantations Berhads plantage ikke er blevet forgiftet.

Det fremgår bl.a. af brevet fra det malaysiske Arbejdsministerium, at deltagerne på fagforeningsmødet den 13. september 2010 alle var uenige med Politikens anklager, og det konkluderes, at ingen love er blevet overtrådt af United Plantations Berhad. Ministeriet tager dog forbehold for, at man ikke er klar over, hvorvidt Politikens kilder var til stede under besøget. Endvidere konkluderes det i rapporten fra AarhusKarlshamn, at der ikke findes bevis for de beskyldninger, som Politiken har fremsat.

Klagers direktør oplyste i pressemeddelelsen den 8. september 2010, at man var bekendt med, at medarbejderne i nogle tilfælde havde undladt at anvende det obligatoriske beskyttelsesudstyr. Det ligger uden for nævnets kompetence at tage stilling til de lægefaglige spørgsmål, men på baggrund af dr. [Person A]s oplysning om, at der ikke var foretaget blodprøver, lægges det til grund, at det ikke er endeligt afklaret, om Politikens kilder var forgiftede med paraquat eller monocrotophos.

Politiken rettede forud for 8. september 2010 såvel som under artikelseriens offentliggørelse henvendelse til United Plantations Berhad med detaljerede oplysninger om artiklernes indhold for at få selskabets kommentarer hertil.

Tre medlemmer udtaler herefter:

Under henvisning til de løbende og detaljerede henvendelser til klager forud for ethvert artikelkompleks og at Politiken bragte uddrag af de af klager udsendte udtalelser, finder vi ikke grundlag for at kritisere Politiken for ikke at kontrollere beskyldningerne yderligere. Vi har i den forbindelse også tillagt det betydning, at den administrerende direktør erkendte, at medarbejdere undertiden tog beskyttelsesudstyret af, og at avisen på ny rettede henvendelse til medarbejderne med henblik på at få sagen yderligere belyst.

Et medlem udtaler:

Jeg finder, at Politiken burde have foretaget yderligere undersøgelser for at få afklaret, om arbejderne forklaringer om arbejdsforholdene og de påståede forgiftningstilfælde var korrekte. Det forhold, at United Plantations Berhad ikke ønskede at medvirke i artikelserien, kan ikke føre til et andet resultat, idet avisen har haft mulighed for at undersøge forholdene på anden vis. Beskyldningernes meget skadelige virkning må i den forbindelse også tillægges betydning, hvorfor jeg udtaler min kritik.

Der afsiges kendelse efter stemmeflertallet vedrørende dette forhold, og nævnet udtaler ikke sin kritik.

I artiklen den 21. oktober 2010 – som er bragt både i avisen og på politiken.dk – anfører Politiken i billedteksten, at ”United Plantations har fået lavet en rapport, der viser...” Herved kan læseren få det indtryk, at rapporten er at sammenligne med et partsindlæg fra United Plantations Berhad, selvom rapporten er udarbejdet på AarhusKarlshamns foranledning. Den korrekte sammenhæng fremgår imidlertid af artiklen, og Politiken har den 27. oktober 2010 berigtiget oplysningen. For så vidt angår politiken.dk, er udsagnet imidlertid stadig tilgængeligt. Nævnet finder, at avisen burde have foranlediget udsagnet korrigeret, men finder ikke tilstrækkelig grundlag til at udtale kritik herover.

[Person H] har ved brev af 4. november 2010 til Politiken tilkendegivet, at han er blevet fejlciteret i Politikens artikel, som blev bragt den 29. oktober 2010, idet han ikke udtalte sig om United Plantations Berhad, men generelt. FN har således ikke kritiseret klager, hvad overskriften ”FN kritiserer dansk plantefirma” af 9. september 2010 giver indtryk af. Politiken har herefter den 8. november 2010 bragt en rettelse i avisen i rubrikken ”Fejl og Fakta”.

På den baggrund finder Pressenævnet, at Politiken – som erkendt – har bragt ukorrekt information, idet [Person H], FAO, ikke udtalte sig specifikt om forholdene på United Plantations Berhad. *Pressenævnet udtaler sin kritik af Politiken for at anvende [Person H]s udtalelser i en for*

United Plantations Berhad skadelig sammenhæng, der ikke var belæg for. Da forholdet imidlertid den 8. november 2010 er berigtiget, finder nævnet ikke grundlag for at pålægge offentliggørelse vedrørende dette forhold.

Der er afgivet modstridende forklaringer vedrørende [Person H]s udtalelser om Energistyrelsens rapport, hvorfor Pressenævnet ikke kan afgøre, om [Person H] i denne sammenhæng er blevet fejlciteret.

Pressenævnet finder – ud over det anførte – ikke grundlag for at fastslå, at Politiken har tilsidesat god presseskik.

Genmæle

Det følger af medieansvarslovens § 36, stk. 1, at anmodning om genmæle i massemedierne over for oplysninger af faktisk karakter, som er egnet til at påføre nogen økonomisk eller anden skade af betydning, og som er blevet bragt i et massemedie, skal tages til følge, medmindre oplysningernes rigtighed er utvivlsom.

Pressenævnet finder, at beskyldningerne i artikelserien sammenholdt med de påståede arbejdsmæssige forhold har karakter af faktiske oplysninger. Det anføres således i artikelserien, at arbejderne på United Plantations Berhads plantage har symptomer på pesticidforgiftning, og der gives konkrete eksempler herpå. Det anføres bl.a., at ”arbejderne siger, at mange af dem lider af bl.a. udslæt, åndedrætsbesvær og negle, der bliver røde og går i opløsning, hvilket er klassiske symptomer på forgiftning med sprøjtemidler”, at arbejderne ”er bange for, at sprøjtemidlerne gør os syge”, og at ”når jeg spildte noget af giften på min arm, faldt hårene på armen af”. Det samme gælder underoverskriften ”Efter Politikens afsløring af giftproblemer på United Plantations er sikkerheden nu i orden”.

Pressenævnet finder, at Politiken ikke har dokumenteret, at oplysningerne om arbejdsforholdene på United Plantations Berhad og oplysningerne vedrørende forgiftning som følge af arbejdet med paraquat eller monocrotophos er utvivlsomt rigtige. Disse er alene baseret på udtalelser fra arbejderne og fra en læge, som er uden tilknytning til arbejdspladsen, og som efterfølgende har bestridt at have udtalt sig som citeret. Oplysningerne er egnede til at påføre klager skade af betydning, og UP er således berettiget til at få bragt et genmæle over for oplysningerne i Politikens artikler.

Af medieansvarslovens § 39 fremgår det, at genmælet skal offentliggøres vederlagsfrit uden unødigt forsinkelse og bringes på en så fremtrædende måde, som det efter omstændighederne med rimelighed kan forlanges. Redaktionelle bemærkninger i umiddelbar tilslutning til offentliggørelsen skal indskrænkes til faktiske oplysninger.

Pressenævnet finder videre, at offentliggørelsen af indlægget ”United Plantations Berhad går i rette med Politiken” af 13. oktober 2010 på debatsiderne i et kulturtillæg ikke opfylder kravene i medieansvarslovens § 39 til et genmæle. Nævnet har lagt vægt på, at de påklagede artikler i papirudgaven bl.a. har været genstand for omfattende omtale, navnlig i avisens 1. sektion og sektionen Økonomi, hvor der er bragt flere forsideartikler.

Hverken indlægget i papirudgaven eller på politiken.dk er bragt på en så fremtrædende måde, som man med rimelighed kan forvente. Hertil kommer, at teksten i papirudgaven er bragt

i forlængelse af det redaktionelle indlæg ”Problemfyldt arbejdsmiljø hos United Plantations”, der går ud over redaktionelle faktiske oplysninger.

I medfør af medieansvarslovens § 49 pålægger Pressenævnet herefter den ansvarshavende redaktør af Politiken og politiken.dk efter retningslinjerne i lovens § 39 at offentliggøre et genmæle.

Advokat Eivind Einersen har på vegne af United Plantations Berhad (UP) klaget til Pressenævnet over en artikelserie bragt i Politiken og på politiken.dk den 8.-12., 14.-15. og 22. september 2010 og den 13., 21., 28. og 29. oktober 2010, idet selskabet mener, at god presseskik er tilsidesat. Klagen omfatter endvidere mediets delvise afslag på genmæle og offentliggørelsen af de bragte rettelser.

1 Sagsfremstilling

I perioden fra den 8. september til den 29. oktober 2010 bragte Politiken og politiken.dk en omfattende artikelserie om virksomheden United Plantations Berhad (UP), der ledes af administrerende direktør Carl Bek-Nielsen og finansdirektør Martin Bek-Nielsen. Artikelserien var skrevet af blandt andre journalist [Person B].

Forud for artikelserien gjorde Politiken UP i detaljer opmærksom på de kommende artikler og disses indhold samt udbad sig klagers kommentarer hertil. Der er fremlagt e-mailkorrespondance af 2.-21. september 2010 mellem parterne.

Artikelserien forholdt sig kritisk til virksomhedens brug af pesticider og arbejdsmiljøet på selskabets plantage, Jendarata, i Malaysia, hvor palmetræernes frugter indsamles. Frugterne anvendes til at producere palmeolie. Blandt hovedpunkterne i artikelserien blev en række anonyme plantagearbejdere og en lokal læge citeret for at have udtalt, at plantagearbejderne blev forgiftet af arbejdet med pesticiderne paraquat og monocrotophos (midlerne omtales begge som sprøjtemidler i artiklerne). Arbejderne havde fået udleveret beskyttelsesudstyr af UP, men blandt andet på grund af varmen i Malaysia brugte de det ofte ikke. UP opfordredes i artikelserien derfor til i stedet at anvende mindre giftige midler.

Endvidere handlede artiklerne om aftagerne (via olieraffinaderiet AarhusKarlshamn) af UP's palmeolie – som anvendes i blandt andet chokolade – og om, hvorledes disse, herunder Arla, Kraft og Nestlé, forholdt sig til Politikens oplysninger om forgiftning af plantagearbejdere. Virksomhederne krævede som følge af artikelserien forholdene undersøgt. Endelig handlede artiklerne om Energistyrelsens opkøb af CO₂-kvoter fra UP.

Politiken bragte den 8. september 2010 på forsiden en artikel under overskriften ”*Stor dansk virksomhed bruger livsfarlig sprøjtegift*” og underoverskriften ”*Fødevaregiganter som Arla og Kraft overvejer at droppe samarbejde med dansk plantagevirksomhed i Malaysia, fordi arbejderne siger, de bliver syge.*” Af artiklen fremgik følgende:

”Den danskkontrollerede plantagevirksomhed United Plantations i Malaysia udsætter sine arbejdere for livsfarlige sprøjtegifte – heriblandt midlet paraquat, som selv i meget små doser kan føre til forgiftninger, der ødelægger lungerne. Paraquat har i flere år været forbudt i EU.

Arbejdere, som Politiken har mødt i Malaysia, siger, at mange af dem lider af bl.a. udslæt, åndedrætsbesvær og negle, som bliver røde og går i opløsning, hvilket er klassiske symptomer på forgiftning med sprøjtemidler. De fortæller også om mangelfuld lægehjælp, og at de får beskyttelsesudstyr som tunge gummistøvler og kraftige handsker, der er ubrugelige i Malaysias fugtige varme.

...

”Vi er bange for, at sprøjtegifterne gør os syge” siger en af de cirka 20 arbejdere, som Politiken har mødt på United Plantations. Han taler ligesom de øvrige arbejdere på betingelse af anonymitet, da han frygter ledelsen.

Mange af landarbejderne søger hjælp hos [Person A], der er læge i en lille by tæt på United Plantations' hovedkvarter i Malaysia. Det gør de, fordi United Plantations ifølge ham ikke vil betale for behandling.

"Jeg vil tro, at jeg i gennemsnit får besøg af fem-ti landarbejdere om måneden fra United Plantations, som bærer tegn på at være forgiftet med sprøjtemidler", siger han.

Tidligere på året udgav den malaysiske græsrodsorganisation Tenaganita en rapport, som også dokumenterede, at mange af landarbejderne lider af bl.a. udslæt og åndedrætsbesvær. Rapporten får en af Danmarks førende pesticideksperter, professor på Institut for International Sundhed på Københavns Universitet, Flemming Konradsen, til at kritisere forholdene på United Plantations.

"Overordnet set tyder arbejdernes selvrapporterede symptomer på, at der er problemer i arbejdsmiljøet, hvor arbejderen udsættes for pesticider", siger han og kalder forholdene for "bekymrende".

Kraft og Arla kræver en forklaring

United Plantations' danske direktør, Carl Bek-Nielsen, ønsker ikke at udtale sig til Politiken. Han har hidtil forsvaret brugen af sprøjtemidlet paraquat, men da Politiken for nogle uger siden kontaktede bl.a. Nestlé og Kraft, udsendte han to dage efter en pressemeddelelse, hvor han skrev, at virksomheden efter henvendelse fra nogle af sine "hovedkunder" havde besluttet at stoppe brugen af paraquat til nytår.

Ifølge landarbejderne bruger United Plantations imidlertid mange andre farlige sprøjtemidler – angiveligt også sprøjtemidlet monocrotophos, som regnes for endnu farligere end paraquat. Det vil ledelsen i selskabet dog hverken be- eller afkræfte.

United Plantations sælger meget af sin palmeolie til firmaet AarhusKarlshamn, som delvist ejes af United Plantations. På AarhusKarlshamn bliver olien forarbejdet og solgt videre. Både Arla og chokoladegiganten Kraft oplyser, at de er nogle af køberne.

Kraft kræver nu en forklaring og vil revurdere, om de fortsat skal have palmeolie fra AarhusKarlshamn.

"Vi hverken vil eller kan have underleverandører, som ikke tager sig af arbejdsforholdene for deres ansatte på en ordentlig måde", siger kommunikationschef i Kraft, Kjersti Oppen.

Samme tone lyder fra Ulla Nilsson, ansvarlig for arbejdsmiljø i Arla Foods:

"Vi vil straks tage sagen op med AarhusKarlshamn og bede om en forklaring og kræve, at de får styr på forholdene på plantagerne".

Både Nestlé og Mars reklamerer med at have en meget skarp etisk politik. Men over for Politiken ønsker Nestlé ikke at kommentere "kommercielle relationer", og hos Mars vil talsperson Mette Fjeldsøe ikke tage stilling til det, hun betegner som "påstande" og hæfter sig ved, at United Plantations har lovet at stoppe brugen af sprøjtegiften paraquat."

Over artiklen var bragt en tegning af en arbejder. På arbejderen var halsen, hjertet, lungerne, armen og neglene markerede med cirkler, og ud for markeringerne var skrevet: Kvalme, Uregelmæssig hjerterytme, Åndedrætsbesvær, Udslæt, Negle, der er ved at falde af. Endvidere var bl.a. indsat følgende tekst til billedet:

"Arbejderne på United Plantations klager over lidelser, der er klassiske symptomer på forgiftning med sprøjtemidler."

Artiklen blev også bragt på politiken.dk

Endvidere bragte Politiken samme dag (på forsiden af sektionen Økonomi) artiklen "*Jeg er bange for at blive syg*" med underoverskriften "*Åndedrætsbesvær og negle der er ved at falde af. Arbejderne på stor dansk plantagevirksomhed i Malaysia siger, at de bliver syge af at arbejde med sprøjtegifte. Ledelsen nægter at udtale sig, men virksomheden anvender bl.a. en farlig sprøjtegift, som længe har været forbudt i Danmark*". Af artiklen fremgik følgende:

"...

En mand [en arbejder] viser sin ene hånd frem. Huden rundt om neglene på to af fingrene er svulmet op, og neglene er mærkeligt røde og ser ud, som om de er ved at falde af. Han fortæller, at hans arbejde er at sprøjte palmerne med en håndsprøjte, og han bruger blandt andet det meget farlige sprøjtemiddel paraquat.

”Jeg er bange for at blive syg, fordi jeg ofte får paraquat på fingrene, når jeg holder om sprøjten med fingrene”, siger han. Netop negle, der falder af, er et klassisk symptom på paraquatforgiftning.

20 ansatte interviewet

I alt har Politiken de seneste par uger interviewet cirka 20 landarbejdere på United Plantations, der sammenlagt har omkring 5.000 ansatte.

Politiken ville gerne have haft en kommentar fra den administrerende direktør, Carl Bek-Nielsen. Men det har ikke været muligt. Da Politiken havde interviewet landarbejderne og derefter kontaktede ham, kaldte han i en mail Politikens adfærd for ”direkte tillidsbrydende” og afviste at besvare spørgsmål.

Derfor har det ikke været muligt at få oplyst, hvor mange forskellige sprøjtegifte virksomheden bruger. Men United Plantations har tidligere indrømmet, at virksomheden blandt andet bruger det stærkt omdiskuterede sprøjtemiddel paraquat. Det er forbudt i EU og en række andre lande, men tilladt i Malaysia.

Faren ved paraquat er, at det er meget giftigt, og man kan dø eller få alvorlige skader på typisk lungerne, hvis man får selv små doser af det ind i kroppen gennem sår eller via næsen og munden. Når paraquat er særligt omdiskuteret, skyldes det også, at man ikke kan behandle forgiftninger med stoffet, fordi der ikke findes nogen modgift.

United Plantations har forklaret, at ”kun” 5 procent af virksomhedens samlede pesticidforbrug er paraquat, men det svarer stadig til næsten 6 ton om året ifølge en udregning baseret på tal fra virksomhedens egen hjemmeside.”

Artiklen fortsatte samme dag inde i avisen (på side 10).

”...

Når man arbejder med farlige sprøjtegifte, er det reglementerede beskyttelsesudstyr – ud over lange bukser og langærmede bluser – normalt gummistøvler, gummiforklæde, gummihandsker, beskyttelsesbriller og ansigtsmaske. Nødvendigheden af for eksempel gummiforklæde kan dog variere lidt, afhængigt af giftigheden i det sprøjtemiddel, som anvendes.

Arbejderne siger, at den øverste ledelse fortæller dem, at de skal bruge beskyttelsesudstyret, men alligevel tager de det ofte af. Allerede først på formiddagen sniger temperaturen sig op på over 30 grader i Malaysia. Derudover er luftfugtigheden tårnhøj, så luften føles som en våd, klam dyne, der konstant lægger sig om én.

”Ved du, hvor varmt det er at gå rundt med handsker, maske, gummistøvler, briller og alt det andet udstyr en hel dag? Det kan vi simpelthen ikke holde ud”, siger en af mændene.

Han siger, at han ofte tager handskerne, masken og brillerne af, når det bliver for varmt.

”Derudover er handskerne af dårlig kvalitet, og der er ofte rifter i dem. Så paraquaten og andre sprøjtemidler kommer ind, selv hvis jeg beholder dem på”, siger han.

Hvert hold af sprøjtearbejdere har en leder. Mandens holdleder sidder lige ved siden af ham under interviewet. Også han siger, at det er uudholdeligt at have beskyttelsesudstyret på i varmen.

”Vi tager kun det hele på, når en af ledelsens opsynsmænd kommer forbi”, siger holdlederen.

Ikke arbejderne ansvar

Shafinaz Suhaimi er programleder i ngo-organisationen Tenaganita, som i mange år har kæmpet for at forbedre vilkårene for de malaysiske plantagearbejdere. Hun mener, at man ikke kan bebrejde arbejderne, at de tager beskyttelsesudstyret af og dermed udsætter sig selv for en alvorlig sundhedsrisiko.

”Ledelsen i United Plantations lægger byrden over på arbejderne ved at anvende sprøjtemidler, som kræver beskyttelsesudstyr, ingen kan holde ud at have på i 35 graders fugtig varme. I stedet burde virksomheden anvende mindre giftige sprøjtemidler, som ikke kræver kraftigt beskyttelsesudstyr”, siger hun.

Udadtal siger United Plantations, at virksomheden følger de strengeste sikkerhedsregler og har hidtil forsvaret brugen af paraquat. I 2002 lykkedes det ngo-organisationer at få forbudt paraquat i Malaysia. Men forbuddet blev ophævet igen fire år senere efter massivt pres fra bl.a. brancheorganisationen Malaysia Palm Oil Association, hvor United Plantations’ administrerende direktør, Carl Bek-Nielsen, sidder med i organisationens styrelsesråd.

Kovending efter kritik

United Plantations viste således heller ikke nogen tegn udadtal på at ville stoppe brugen af paraquat, indtil Politiken begyndte at kontakte store internationale chokoladefirmaer som Nestlé, Mars og Kraft, der alle bruger palmeolie i deres produktion.

Denne olie køber de bl.a. af firmaet AarhusKarlshamn, som igen får noget af olien fra United Plantations.

Kun to dage efter at Politiken havde kontaktet disse firmaer, udsendte United Plantations pludselig en pressemeddelelse, hvor der stod, at virksomheden efter ”henvendelser fra hovedkunder” havde besluttet at udfase brugen af paraquat til nytår.

Carl Bek-Nielsen har over for Politiken ikke ønsket at svare på, hvorfor han pludselig vendte rundt på en tallerken, når han ikke mener, at der knytter sig nogen problemer til paraquat.

Men paraquat er tilsyneladende ikke den eneste problematiske sprøjtegift, som forbindes med United Plantations. Angiveligt benytter virksomheden også en anden sprøjtegift – monocrotophos – som er endnu farligere end paraquat.

Det har dog ikke været muligt at få dette be- eller afkræftet af Carl Bek-Nielsen, da han heller ikke vil udtale sig om dette spørgsmål.

Monocrotophos bliver af Verdenssundhedsorganisationen, WHO, betegnet som et af verdens mest giftige sprøjtemidler. Det er så stærkt, at bare man indånder det i små doser eller får små dråber af det på huden, kan det trænge ind i kroppen og lamme nervesystemet, så man dør. I mildere tilfælde kan forgiftningen bl.a. skade lungerne.

I dag er monocrotophos forbudt over det meste af verden - inklusiv Danmark. Men det er stadig tilladt i Malaysia, og det benytter United Plantations sig tilsyneladende af.

Politiken har talt med flere landarbejdere, som siger, at de jævnligt bliver sat til at anvende et produkt, som hedder Bullet.

Bullet er navnet på et sprøjtemiddel, hvor selve sprøjtegiften oftest er netop monocrotophos.

At United Plantations anvender Bullet, bliver også bekræftet, da Politiken opsøger tre forskellige forhandlere af sprøjtemidler i en by tæt på United Plantations’ hovedkvarter cirka tre timers kørsel nord for hovedstaden, Kuala Lumpur. Politiken giver sig ud for at være en mulig kunde, og alle tre forhandlere fortæller, at de med jævne mellemrum har solgt Bullet til United Plantations. En af dem tager en dunk med Bullet frem for at vise, hvilket produkt hun taler om. På etiketten står der, at giften er lavet af monocrotophos.

Sprøjter gift ind i træ

Forhandlerne fortæller, at man sprøjter giften ind i palmetræerne, når de er blevet angrebet af skadedyr, hvorefter giften spreder sig rundt i træet og ud i bladene, så skadedyrene bliver slået ihjel.

Den beskrivelse passer meget nøje til det arbejde, som en landarbejder siger til Politiken, at han jævnlig har udført.

”Først borer vi et hul i træet, hvorefter jeg sprøjter 10 milliliter Bullet ind i træet. På en dag kan vi nå mellem 600 og 700 palmer, og nogle gange laver vi dette arbejde hver dag i flere uger”, siger han.

Også han har røde negle, der ser ud som om de er ved at falde af. Derudover lider han af hovedpine, kvalme, svimmelhed og åndedrætsbesvær. Ifølge FN’s landbrugsorganisation, FAO, kan disse symptomer være tegn på forgiftning med monocrotophos, men de kan også skyldes andre pesticider. Manden har fortalt plantagens to sundhedsklinikker om symptomerne.

”Men de giver mig bare nogle piller og fortæller mig, at jeg skal drikke mere vand”, siger han.

Også han fortæller, at det er umuligt at have alt beskyttelsesudstyret på i den fugtige varme, og at han ofte tager meget af det af.

En anden mand, som sidder ved siden af ham, siger, at han har fået hovedpine og kvalme, de gange han har arbejdet med Bullet.

”Når jeg spildte noget af giften på min arm, faldt hårene på armen af, eller også skiftede de farve fra sort til brun”, siger han. En kvinde i lokalet fortæller, at når giften var sprøjtet ind i træet, var hendes job for nogle år siden at lukke hullet med en form for ler. Det gjorde hun med fingrene uden at bruge handsker, hvilket fik hendes fingre til at svulme op.

Arbejderne fortæller, at de ud over paraquat og Bullet bliver sat til at arbejde med en lang række andre sprøjtegifte, hvoraf nogle er i samme fareklasse som paraquat.

Det er langt fra første gang, at arbejderne på United Plantations gør opmærksom på, at de bliver syge af arbejdet.

Tidligere på året var den malaysiske ngo Tenaganita med til at udgive en rapport om landarbejdernes vilkår i Malaysia. I den sammenhæng havde organisationen interviewet landarbejdere på tre forskellige plantagevirksomheder i det vestlige Malaysia – heriblandt 14 på United Plantations.

Også i denne undersøgelse sagde landarbejderne, at de blev udstyret med beskyttelsesudstyr, men at de kun kunne holde ud at have det på i få timer om dagen. Derudover frygtede de, at arbejdet gjorde dem syge.

For eksempel sagde 23 procent af de adspurgte arbejdere på de tre plantagevirksomheder, at de havde åndedrætsproblemer, mens 14 procent sagde, at de havde hududslæt. Henholdsvis 49 og 72 procent klagede over svimmelhed og hovedpine, mens 46 procent sagde, at de havde synsforstyrrelser, og 22 procent, at de havde uregelmæssig hjerterytme.

Ekspert: Mangelfuld beskyttelse

Flemming Konradsen, der er ekspert i pesticidforgiftning og professor på Institut for International Sundhed på Københavns Universitet, mener, at symptomerne tyder på, at landarbejderne på United Plantations bliver forgiftet af de sprøjtemidler, de arbejder med.

”Nogle af de symptomer, som landarbejderne nævner, kan skyldes de almindelige arbejdsforhold. For eksempel er det meget naturligt at blive svimmel og træt af at arbejde en hel dag i et varmt og fugtigt klima. Det kan ikke udelukkes, at nogle af de symptomer, der beskrives, kan være relateret til paraquat-forgiftning, selv om mange af de sundhedsproblemer, der beskrives, passer bedre på andre typer af pesticidforgiftning. Det vil kræve en nærmere undersøgelse at fastlægge de konkrete årsager”, siger han.

...”

Til artiklen var bl.a. bragt et billede af fødder. Nogle af tåneglene var røde. Følgende fremgik af billedteksten:

”ANGST. Arbejderne på United Plantations vil ikke fotograferes, så de kan genkendes. De er bange for repressalier, siger de.”

Til artiklen var endvidere et billede af en hånd, frugterne fra et palmetræ og underkroppen af en mand, som sidder i en stol. Af billedteksten fremgik følgende:

”FARLIGT. En arbejder viser en hånd frem, hvor nogle af neglene er så beskadigede, at de er tæt på at falde af, og fingrene er hævede. Det er et klassisk tegn på forgiftning med sprøjtemidler under arbejdet med at udvinde de røde palmefrugter.”

Desuden var indsat en faktaboks til artiklen, hvoraf følgende fremgik:

”FAKTA SÅDAN HAR VI GJORT

Politiken har i sidste måned i flere omgange mødtes med omkring 20 landarbejdere på United Plantations. De fleste af interviewene er foregået inde på plantagen. Politiken er kørt ind i bil. En gang blev vi stoppet af en vagt. Her oplyste vi, at vi skulle besøge nogle af arbejderne på plantagen.

Ingen af landarbejderne har fået penge for at tale med Politiken, men i ét tilfælde har Politiken efter interviewets afslutning betalt et aftensmåltid på en restaurant til ca. 200 kroner for ni mennesker.”

Endvidere bragte Politiken den 8. september 2010 (i sektionen Økonomi, side 10) artiklen ”*Læge: Mange er blevet forgiftet på United Plantations*”. Heraf fremgik følgende:

”Hver måned bliver læge [Person A] i gennemsnit opsøgt af mellem fem og ti landarbejdere fra den danskkontrollerede plantagevirksomhed United Plantations, fordi de bærer tegn på forgiftning med sprøjtemidler.

”Det kan være alt fra hududslæt og sår i munden til problemer med vejrtrækningen”, siger han.

Arbejderne kommer til ham, fordi de ifølge [Person A] ikke får den fornødne behandling på de to sundhedsklinikker, der er på plantagen. Han har sin egen klinik i byen Sabak Bernam ikke langt fra United Plantations’ hovedkvarter.

”Mange af mine patienter betaler selv for den behandling, de får hos mig, fordi plantagerne – inklusive United Plantations – ikke vil betale”, siger han.

Men med en gennemsnitlig løn på 38 kroner om dagen har arbejderne ikke råd til at betale for blodprøver, og derfor kan [Person A] ikke fastlægge, hvilke pesticider de efter al sandsynlighed er blevet forgiftet med.

”Jeg behandler patienterne ud fra de symptomer, jeg kan se på deres krop, og giver dem et brev med til ledelsen. Hvad der derefter sker, ved jeg ikke”, siger [Person A].

For nylig fik United Plantations nys om, at Politiken var på vej med en historie om virksomhedens brug af den farlige sprøjtegift paraquat. Derefter gik der kun et par dage, før United Plantations udsendte en pressemeddelelse om, at den netop havde besluttet at stoppe brugen af sprøjtegiften til nytår.

Sår ned ad ryggen

I pressemeddelelsen forsikrede virksomheden om, at den hidtil kun havde brugt sprøjtegiften under strenge sikkerhedsforskrifter, og at virksomheden de sidste ”mange årtier” ikke havde nogen ”alvorlige” hændelser med paraquat.

Den udlægning kan [Person A] ikke genkende.

”Igennem årene har jeg set mange alvorlige forgiftninger med paraquat – også på patienter, der arbejdede på United Plantations”, siger han og fortsætter:

”Ofte er uheldene sket ved, at den beholder er lækket, som sprøjtearbejderne bærer på ryggen. Så er paraquaten løbet ned ad ryggen på dem og videre ned over balderne og benene og har givet nogle store åben sår”.

[Person A] understreger, at han ikke har set nogen så grelle tilfælde de seneste år.

”Men hvis en plantage bruger paraquat, kan du være 100 procent sikker på, at der sker sådanne uheld, fordi nogle af beholderne altid vil lække. Andre gange sker uheldene for eksempel ved, at arbejderne får paraquat i øjnene”, siger han.

Ifølge [Person A] rapporterer mellemlederne ofte ikke uheldene videre til den øverste ledelse på plantagerne, fordi mellemlederne frygter, at de vil blive gjort ansvarlige for uheldene.

På de patienter, [Person A] har behandlet, er sårene gået væk efter nogle uger. Han ved ikke, hvad der videre er sket med dem. Paraquat-forgiftning kan blandt andet føre til, at åndedrættet bliver svækket.

”Det er umuligt at vide, om nogle til sidst er døde af forgiftningen. For hvis dødsfaldet først sker flere år efter, at forgiftningen har fundet sted, tænker ingen på at påvise en sammenhæng”, siger han.

Politiken har forelagt [Person A]s udtalelser for den administrerende direktør på United Plantations, Carl Bek-Nielsen, men han har ikke ønsket at kommentere dem.

Paraquat i øjet

En af de landarbejdere på United Plantations, som har haft et alvorligt uheld med paraquat, er en ung kvinde. Hun tør ikke stå frem med navn og billede, da hun er bange for at blive fyret, hvis ledelsen finder ud af, hun har talt med Politiken.

”Men uheldet skete for nogle år siden, da jeg sprøjtede med paraquat. Af beskyttelsesudstyr havde jeg kun forklæde og gummistøvler på. Jeg fik det ind i øjnene, og det gjorde frygteligt ondt. Øjet blev helt rødt, og det ligesom stak i øjet. Jeg gik hen på United Plantations’ sundhedsklinik, men her tog de kun mit blodtryk og gav mig så nogle smertestillende piller”, siger hun.

Hun har stadig smerter i øjet.

”Specielt hvis lyset er meget skarpt, gør det ondt, og mit øje begynder at løbe i vand”.

Avisen bragte (i sektionen Økonomi, side 12) under overskriften ”*Et selskab hævet over al kritik*” og underoverskriften ”*United Plantations er et enestående iværksættereventyr med rødder i en løsrivelseskrig. De danske bagmænd hædres med ærestitler og bryster sig af socialt ansvar*” en artikel, der beskrev UPs engagement i Malaysia og fortsatte med følgende:

”...

I dag er United Plantations noteret på børserne i København og Kuala Lumpur og en af regionens største plantagevirksomheder med over 5.000 ansatte og mere end 80.000 hektar land spredt ud over i Malaysia og Indonesien. Plantagen dyrker kokos og bananer, men langt den største del – over 90 procent af jorden – er dedikeret til dyrkning af særlige palmesorter, hvis frø indeholder store mængder olie. Ved at presse frugterne udvindes olien, der indgår som vegetabilsk fedtstof i en lang række fødevarer og kosmetikprodukter.

Og her spiller olieimperiets andet ben en afgørende rolle: en stor del af succesen skyldes nemlig det nære slægtskab mellem United Plantations, der leverer råvarerne, og det i dag dansk-svenske olieraffinaderi AarhusKarlshamn, der står for bearbejdningen af olien, før den sendes videre ud til producenterne.

Børge Bek-Nielsen døde i 2005. Hans to sønner, Carl og Martin Bek-Nielsen, ejer i dag majoriteten af UP gennem et svært gennemskueligt net af holdingselskaber med navne som United International Entreprises, United International Holdings, The Dato’ Bek-Nielsen Settlement og Maximum Vista – flere af dem indregistreret på Bahamaøerne. Desuden er brødrene storaktionærer i AarhusKarlshamn og kontrollerer dermed store dele af den velsmurte oliemølle.

Og at kalde UP for velsmurt er vist ikke at tage munden for fuld: Selskabet kunne sidste år bryste sig af en imponerende indtjening på over en halv milliard kroner efter skat ud af en omsætning på 1,5 milliarder kroner.”

På samme side bragte Politiken artiklen *"Giftsag har tråde til dagligvarer og pensionskroner"* med underoverskriften *"Fødevarerproducenter og pensionsselskaber kræver nu undersøgelse af forholdene på United Plantations i Malaysia"*. Af artiklen fremgik følgende:

"...

Desuden investerer nogle af landets største pensionskasser – blandt andet ATP, AP Pension og Industriens Pension – i selve United Plantations eller i nogle af palmeoliekoncernens beslægtede selskaber så som United International Entreprises (UIE) eller AarhusKarlshamn.

Kunder og investorer kræver nu, at forholdene undersøges og bringes i orden:

...

Pensionsselskaber bekymrede

Hos pensionsselskaberne AP Pension og ATP, der forvalter pensionsopsparinger for millioner af danskere, forlanger man ligeledes sagerne undersøgt. AP Pension har aktier i holdingselskabet UIE, der er hovedaktionær i UP, mens ATP er storaktionær i AarhusKarlshamn.

...

Hos Olieraffinaderiet AarhusKarlshamn, der bearbejder palmeolien, før den sendes videre ud til producenterne, stiller man sig umiddelbart uforstående over for afsløringerne af forholdene på plantagen. Talsmand Bo Svensson siger:

"Vores leverandører skal følge reglerne og sikre, at deres arbejdere bruger det rigtige sikkerhedsudstyr, når de anvender sprøjtegifte. Ellers kan arbejdet blive meget farligt. Vi vil nu gå tilbage til vores leverandør og spørge ind til forholdene".

Den 8. september 2010 offentliggjordes endvidere et tv-indslag på Politikens hjemmeside, politiken.tv, under overskriften *"Dansk firma udsætter arbejdere for farlige sprøjtegifte"* og med underoverskriften *"United Plantations bruger giftige sprøjtemidler uden tilstrækkelig beskyttelse"*. Af indslaget fremgik følgende:

"Kvindelig arbejder: Vi arbejder hårdt, og vi får hovedpine, ondt i nakken, næsen løber, Vi får feber og mavepine.

Speak: De tamilske kvinder her ønsker at være anonyme, da Politiken taler med dem. De arbejder for det danskstiftede og delvist danskejede selskab United Plantations, der har hovedsæde her i Teluk Intan på Malaysias vestkyst

[Klip fra UP's præsentationsvideo vises. I videoen siger speakeren: "This is what we do at UP."]

Speak ind over billeder fra UP's præsentationsvideo: Firmaet producerer palmeolie, der bliver brugt i en lang række kendte produkter i fødevarerindustrien.

[Klip fra præsentationsvideo, hvor speakeren siger: "I generationer har det været vigtigt for os i United Plantations at arbejde på en bæredygtig måde".]

Speak ind over billeder fra UP's præsentationsvideo: Selvom firmaet bryster sig af at være i harmoni med naturen, så kan Politiken dokumentere, at United Plantations bruger sundhedsskadelige sprøjtemidler som for eksempel paraquat."

Indslaget fortsatte med et interview med dr. [Person A], der beskrev, hvad patienterne behandles for. Kvindelige arbejdere fortalte om arbejdet. Indslaget fortsatte:

"Interviewer: F.eks. siger United Plantations, at de ikke har haft episoder med paraquatforgiftning. Hvorfor tror du, at de siger det?

Doktoren: Har de aldrig haft episoder?

Interviewer: Det er det, de siger.

Doktoren: Jeg kan ikke sige, hvorfor UP siger sådan. Men generelt overordnet føler jeg, at der sker en form for underrapportering.

Speak: United Plantations skriver videre i pressemeddelelsen, at de nu vil indstille brugen af paraquat ved udgangen af året.

Journalist: Paraquat er jo ikke kun det eneste sprøjtemiddel, de bruger. Der er en lang række andre sprøjtemidler, de bruger. Arbejderne siger, at de ikke kan holde ud at have deres beskyttelsesudstyr på, fordi det er for varmt, og nogle gange er udstyret også i stykker, siger arbejderne, og det vil sige, at generelt bliver landarbejderne stadigvæk udsat for en lang række forskellige pesticider. Og en lokal NGO organisation lavede så sent som sidste år en rapport, hvor de interviewede nogle af landarbejderne på United Plantations, hvor mange af dem bl.a. klagede over, at de havde problemer med åndedrættet, de havde svimmelhed, de havde kvalme og forskellige andre symptomer, der kan skyldes pesticidforgiftning.

Speak: United Plantations danske administrerende direktør Carl Bek-Nielsen har ikke ønsket at besvare spørgsmål vedrørende Politikens afsløringer.”

UP udsendte samme dag pressemeddelelsen ”*Wrongful allegations in Politiken*”, hvoraf bl.a. følgende fremgik:

”There have been incidents at United Plantations, where workers in spite of requirements have omitted [undladt] to use the obligatory safety equipment.”

Politiken bragte den 9. september 2010 en artiklen på forsiden under overskriften ”*FN kritiserer dansk plantefirma*” og underoverskriften: ”*United Plantations udsætter sine ansatte for stor risiko ved at bruge farlige sprøjtegifte, fastslår FN-organisation. Miljøminister kalder sagen frastødende*”. Af artiklen fremgik følgende:

”FN’s særlige landbrugsorganisation, FAO, kritiserer i skarpe vendinger, at den danskkontrollerede plantagevirksomhed i Malaysia United Plantations bruger livsfarlige sprøjtegifte – heriblandt midlet paraquat, som selv i små doser kan ødelægge lungerne.

”Vi fraråder brugen af paraquat – specielt i lande med varmt klima, hvor det er meget vanskeligt for arbejderne at bruge det nødvendige beskyttelsesudstyr”, siger [Person H] fra FAO’s kontor for begrænsning af sundhedsrisici ved sprøjtemidler. På vegne af FN’s medlemslande kæmper organisationen for at få virksomheder til at bruge mindre farlige sprøjtemidler.

...

United Plantations danske direktør, Carl Bek-Nielsen, udsendte i går en pressemeddelelse, hvor han erkendte, at hans medarbejdere ikke altid bruger beskyttelsesudstyr, men samtidig afviste han, at medarbejderne ”jævnligt bliver ramt af sygdomme” pga. sprøjtemidler. Politiken ville gerne have uddybet disse udtalelser, men Carl Bek-Nielsen afviser at tale med Politiken.

Han møder dog ikke meget forståelse hos miljøminister Karen Ellemann (V).

...

Det danskkontrollerede plantagefirma har efter pres fra kunder lovet at stoppe brugen af paraquat til nytår. Men firmaet vil ikke kommentere oplysninger fra de ansatte om, at det også bruger endnu farligere stoffer.”

Artiklen blev også bragt på politiken.dk

Politiken bragte endvidere den samme dag en artikel (i 1. sektion, side 13) under overskriften ”*United Plantations erkender problemer*” og underoverskriften ”*Ledelsen indrømmer, at der ikke altid bliver brugt beskyttelsesudstyr under sprøjtning med farlige sprøjtegifte. Arbejdere klager også over mangel på udstyr*”. Af artiklen fremgik følgende:

”Støvler, handsker, briller, maske, forklæde. Alt sammen beskyttelsesudstyr, man skal bære, hvis man arbejder med farlige sprøjtegifte.

Men de cirka 20 landarbejdere, som Politiken har mødtes med på den omstridte danskkontrollerede plantagevirksomhed United Plantations i Malaysia, fortæller, at de nogle gange må gå på arbejde uden den nødvendige beskyttelse.

”Indimellem må jeg vente flere uger på at få nye handsker, fordi de er udgået fra lager”, fortæller en arbejder, som jævnligt får til opgave at sprøjte med nogle af de farlige sprøjtegifte, som plantagevirksomheden anvender.

”Vi skal tit bede om nye handsker, fordi dem vi får udleveret, er af dårlig kvalitet og nemt revner. Som regel holder en handske kun en måned eller to”, siger arbejderen.

Hans historie er langt fra enestående. Politiken møder andre med lignende beretninger.

En mand fortæller, at han nogle gange har oplevet at vente to-tre måneder på at få alt det nødvendige beskyttelsesudstyr.

Ingen af de interviewede ønsker at stå frem med navn og billede, fordi de frygter ledelsen.

Landarbejderne ved godt, at de sprøjtegifte, de arbejder med, er farlige. Derfor vil de på den ene side gerne have, at udstyret er i orden. Men på den anden side er udstyret også så varmt at have på i Malaysias fugtige klima, at de som regel kun kan holde ud at bære det i nogle få timer om dagen, fortæller flere af dem, som Politiken har mødt.

FN udtrykker kritik

United Plantations danske direktør, Carl Bek-Nielsen, afviser at tale med Politiken. Men han udsendte i går en pressemeddelelse, hvor han erkendte, at der har været ”tilfælde på United Plantations, hvor medarbejdere på trods af påbud undlader at bruge det obligatoriske sikkerhedsudstyr”.

[Person H] fra FN’s særlige landbrugsorganisation, FAO, kender ikke til de konkrete forhold på United Plantations, men han finder det stærkt problematisk, at United Plantations bruger sprøjtemidler, som kræver udstyr, man ikke kan holde ud at have på i lande som Malaysia, hvor temperaturen nemt kommer op på 35 grader.

...

Men ifølge arbejdere på virksomheden anvender United Plantations angiveligt også sprøjtemidlet monocrotophos, som er endnu giftigere end paraquat. Man kan blive forgiftet og i værste fald dø, blot man får få dråber af det på huden.

”Monocrotophos er et af de mest giftige sprøjtemidler i verden. Vi advarer kraftigt imod at bruge det. Hvis selskaber bruger det uden at sikre, at landarbejderne har beskyttelsesudstyr på, så er det simpelthen uacceptabelt”, siger [Person H] fra FAO.

Både monocrotophos og paraquat er forbudt i Danmark og resten af EU.

United Plantations producerer palmeolie, som blandt andet ender hos Arla Foods og chokoladeproducenter som Mars og Nestlé.

Landarbejdere siger til Politiken, at de lider af kvalme, udslæt, åndedrætsbesvær og negle, som falder af. Det er klassiske symptomer på forgiftning med pesticider. Politiken kunne i går også citere en læge, som siger, at han hver måned i gennemsnit behandler 5-10 landarbejdere fra United Plantations med symptomer på pesticidforgiftning.

Men i sin pressemeddelelse i går afviser United Plantations administrerende direktør, Carl Bek-Nielsen, at der er problemer med sikkerheden. Han henviser til, at landarbejderne instrueres i korrekt håndtering af sprøjtemidler, og at alle, der håndterer sprøjtemidler, bliver lægeundersøgt hver måned.

Storkunde kræver klar besked

Han fastslår også, at der ikke har været alvorlige uheld på selskabets 18 plantager ”i en lang årrække”.

Carl Bek-Nielsen har i flere dage afvist at tale med Politiken. Da Politiken ringer ham op i går og spørger, hvordan han kan sige, at der ikke har været alvorlige uheld i en lang årrække, når en læge siger, han behandler 5-10 patienter om måneden fra United Plantations, svarer han:

”Jeg ønsker kun at tale med andre medier end Politiken”.

Det samme svar lyder, da Politiken beder ham om at be- eller afkræfte, om virksomheden bruger den livsfarlige sprøjtegift monocrotophos.

En af United Plantations største kunder, Kraft, vil nu have klar besked på, om virksomheden bruger monocrotophos.

”Vi vil have alle oplysninger på bordet, og viser det sig, at United Plantations bruger monocrotophos, gør det sagen endnu mere alvorlig”, siger informationsmedarbejder Kjersti Oppen.”

Til artiklen blev der bragt et billede af plantagen med følgende billedtekst:

”GIFTIGT OMRÅDE. 35 graders varme og høj fugtighed betyder, at de malaysiske arbejdere på United Plantations kun kan holde ud at bære beskyttelsesudstyr i nogle få timer ad gangen. En læge fortæller til Politiken, at han hver måned behandler 5-10 arbejdere med symptomer på pesticidforgiftning.”

Politiken bragte endvidere den 9. september 2010 en artikel i sektion 1 (side 13) under overskriften ”Fødevaregiganter har ansvaret i giftsag” og underoverskriften ”Aftagerne af den omstridte palmeolie fra United Plantations kan ikke vaske hænder i giftsagen, mener ekspert. Både Toms og Arla står ved ansvaret”. Følgende fremgik af artiklen:

”Når virksomheder som Toms, Arla, Kraft og Nestlé benytter ingredienser fra underleverandører med en plettet moral, er ansvaret i sidste ende deres eget.

Det mener professor og ekspert i international handel ved Syddansk Universitet Jan Stentoft Arlbjörn, efter at Politiken i går kunne afsløre, at den danskkontrollerede plantage United Plantations i Malaysia udsætter de ansatte for livsfarlige sprøjtegifte under utilstrækkelige sikkerhedsforhold.

...

Han [Jan Stentoft Arlbjörn] anerkender, at der i visse tilfælde kan være en nærmest uoverskuelig opgave for en virksomhed at tjekke underleverandørerne – især hvis der er flere led i kæden mellem den oprindelige leverandør og slutbrugeren.

”Men i denne konkrete situation er kæden ikke lang. Den består jo ud over United Plantations faktisk kun af AarhusKarlshamn. Derfor burde det slet ikke være en uoverkommelig opgave for en producent at kontrollere, om olien er fremstillet under ansvarlige forhold – slet ikke for store og internationale virksomheder”, siger han.

Jan Stentoft Arlbjörn understreger, at der findes enkle og effektive midler, som virksomhederne kan bruge til at vurdere, om der er en risiko for, at deres leverandører bryder deres etiske regelsæt. Når varen eksempelvis kommer fra bestemte dele af verden, burde alarmklokkerne ringe.

...

Arla og Toms påtager sig ansvaret

Virksomhederne Nestlé og Mars har valgt slet ikke at kommentere sagen, på trods af at de nævnes som storkunder af AarhusKarlshamns egen talsmand. Derimod vil Arla og Toms godt vedkende sig ansvaret. Hos Toms fortæller administrerende direktør Jesper Møller, at man blandt andet benytter palmeolie i fyldt chokolade og som overtræk til lakrids.

”Det rimer ikke med vores idealer, når vi kan læse, at ansatte hos vore underleverandører udsættes for farlige giftstoffer så som paraquat, der er et stof, man skal holde sig langt fra. Derfor har vi bedt AarhusKarlshamn oplyse os om sagen. Så vidt jeg kan se, arbejdes der på at udfase brugen af stoffet inden for de nærmeste måneder”, siger han.

...”

Dr. [Person A] sendte den 9. september 2010 en e-mail til Politiken, hvorefter det fremgik, at han var blevet fejlciteret.

Samme dag udsendte UP en pressemeddelelse, hvori UP tilbageviste oplysningerne i Politikens artikler. UP offentliggjorde i den forbindelse på sin hjemmeside en engelsksproget video med læge [Person A]. I videoen oplyser dr. [Person A], at han den 26. august 2010 havde besøg af en dansk journalist ved navn [Person Bs fornavn] og tre kvinder fra Tenaganita. De havde vedvarende spurgt til paraquatforgiftning hos UP. Lægen havde gentagne gange afvist at have set forgiftningstilfælde fra UP og anførte, at hans udtalelser i Politiken var anvendt ude af kontekst.

UP offentliggjorde endvidere en video med kvindelige arbejdere fra virksomhedens plantager. I videoen fortæller fire kvinder, hvordan interviewene med Politikens journalist og Tenaganita blev gennemført. De fortæller bl.a., at de blev bragt til et hotel, og at deres ben blev filmet. De var bange og blev instrueret i, hvad de skulle sige.

I videoen fortæller [Person C], at hun har arbejdet for UP i tyve år, og at der ikke samles frugter en uge efter sprøjtning. [Person D] oplyser, at hun har arbejdet for UP i 15 år, og at problemerne med hendes hænder og fødder skyldes insektbid. [Person E] oplyser, at hun har arbejdet i plantagen i fem år, og at hendes rygsmærter ikke skyldes kemikalier, og [Person F] fortæller, at hun har arbejdet for UP i otte år, og at hendes rygsmærter skyldes en operation.

Samme dag offentliggjorde United Plantations ligeledes en video med malaysiske fagforeningsrepræsentanter. I videoen fortæller repræsentanterne om sikkerheden på plantagen, når der sprøjtes med pesticider og om arbejdet med sprøjtemidler. Repræsentanterne fortæller bl.a., at ledelsen stiller alt det nødvendige beskyttelsesudstyr til rådighed for arbejderne, at alle anklagerne er ubegrundede, og at man ikke har pesticidrelaterede sygdomme.

Politiken bragte den 10. september 2010 på forsiden en artikel under overskriften ”Arla presser United Plantations” og underoverskriften ”Dansk kontrolleret plantagevirksomhed skal stoppe brug af farlige sprøjtegifte”. Følgende fremgik af artiklen:

”Mejerigiganten Arla lægger massivt pres på den danske plantagevirksomhed United Plantations i Malaysia. Hvis ikke virksomheden garanterer sine ansatte sikre arbejdsvilkår og hurtigst muligt stopper brugen af farlige sprøjtegifte, vil Arla ikke længere bruge palmeolie fra United Plantations til pizzatopping og andre produkter.

”Det kan ikke gå hurtigt nok med at få stoppet brugen af de farlige sprøjtegifte”, siger Arlas Pressechef Theis Brøgger.

...

”Monocrotophos er et af verdens farligste sprøjtegifte. Blot man får få dråber på huden eller indånder det, kan man få forgiftninger der giver synsforstyrrelser og i værre tilfælde lammer hjertet og åndedrættet”, siger Erik Jørs, overlæge på Klinik for Arbejds- og miljømedicin på Århus Universitetshospital.

Arbejdere på United Plantations har blandt andet klaget over udslæt, problemer med åndedrættet og kvalme.

”Det er meget kritisabelt, at man anvender monocrotophos, når arbejderne ikke er korrekt beskyttet, det vil føre til, at mange bliver forgiftet. De symptomer, arbejderne har, kan pege på forgiftning med monocrotophos”, siger Erik Jørs.

...

Pressechef Theis Brøgger siger, at Arla ikke accepterer brug af disse stoffer:

”Vi kræver, at virksomheden kommer med en plan for hurtigst muligt at udfase stofferne. Vi kan ikke på nuværende tidspunkt sige, hvilken dato det skal være, men det skal være snarest muligt”.

United Plantations' palmeolie ender også hos chokoladefirmaerne Mars, Nestlé og Kraft, men ingen af firmaerne stiller krav om, at United Plantations skal stoppe brugen af farlige sprøjtegifte.

...

United Plantations direktør Carl Bek-Nielsen ønsker ikke at tale med Politiken."

Artiklen blev også bragt på politiken.dk.

Samme dag bragte Politiken (i 1. sektion, side 11) en artikel under overskriften "*Ngo: Giftplantage presser ansatte*" og underoverskriften "*I videoklip roser flere ansatte danskkontrollerede United Plantations. Men samtidig siger ngo'er, at virksomheden lægger voldsomt pres på arbejderne efter Politikens afsløring i giftsag*". Af artiklen fremgik følgende:

"De ansatte på den danskkontrollerede plantage United Plantations i Malaysia bliver overvåget af vagter og afhørt af deres chefer, efter at Politiken har beskrevet arbejdsforholdene på plantagen.

Det fortæller en lokal græsrodsorganisation, efter at det er kommet frem, at arbejderne udsættes for livsfarlige giftstoffer og lider af åndedrætsbesvær, kvalme, rødlige negle og hovedpine – og at de får udleveret ødelagt og alt for varmt sikkerhedsudstyr.

Samtidig offentliggjorde United Plantations i går videoklip af ansatte, der roser ledelsen og sikkerhedsniveauet på plantagen og tager afstand fra de udsagn, flere arbejdere er kommet med over for Politiken.

I en optagelse, som i går blev offentliggjort på hjemmesiden YouTube, siger fire kvinder, som United Plantations hævder er blandt Politikens kilder, at de er blevet presset og lokket af avisens journalist samt medlemmer af den lokale græsrodsorganisation Tenaganita til at udtale sig.

"Jeg fortalte dem (Politiken og Tenaganita, red.), at problemerne på mine hænder skyldes insektbid fra de rådne bundter, men de insisterede på, at jeg skulle sige, at det var på grund af pesticider. De tvang mig til at sige det", siger en af kvinderne [Person D], som fortæller, at hun har arbejdet 15 år i selskabet.

[Person E], der har arbejdet i virksomheden i fem år, siger i klippet:

"De tilbød os brød og vand, vi var bange for at spise det og tænkte, at det måske var forgiftet (...) De sagde, at hvis du siger det, vi vil have, vil vi hjælpe dig. Du vil få et hus".

I et andet videoklip fra et fællesmøde på plantagen roser flere ansatte ledelsen og især United Plantations' danskfødte direktør, Carl Bek-Nielsen, der nyder den lokale hæderstitel Dato':

Jeg er meget ked af og ophidset over, at de har sværtet vores Dato' Carls gode navn til. Dato' Carl har hjulpet mig så meget. Jeg er en enlig mor, og han har hjulpet mig og givet mig et hus. Nogen har fremsat udokumenterede beskyldninger og sværtet Dato's gode navn til. Jeg er meget ophidset og fortvivlet", siger kvinden [Person I] på filmoptagelsen, før hun bryder sammen i gråd.

Udsagnene i videoklippene, som United Plantations har offentliggjort sammen med en 11 sider lang indsigelse mod Politikens afsløringer står i skærende kontrast til den video, Politiken optog af flere ansatte under et besøg på plantagen for tre uger siden. På grund af ønsket om anonymitet er deres ansigter slørede. De klager samstemmende over en række lidelser, som ifølge eksperter er klare symptomer på pesticidforgiftning.

Arbejderne fortæller også, at det sikkerhedsudstyr, de får stillet til rådighed, enten er hullet eller alt for varmt til at bære i de tropiske temperaturer.

Lederen af den lokale græsrodsorganisation Tenaganita, Irene Fernandez, er ikke spor overrasket over, at nogle af arbejderne pludselig forsvare United Plantations i de nye videoer fra selskabet.

"Vi har været i kontakt med plantagearbejdere, der fortæller, at ledelsen siden Politikens besøg på plantagen har udsat de ansatte og deres familier for lange og opslidende forhør. Angiveligt har de truet de ansatte med, at de bliver bortvist, hvis de taler med folk uden for plantagen. Ledelsen bilder de ansatte ind, at de har sat deres job på spil og nu risikerer at stå uden tag over hovedet, fordi deres udsagn har påført virksomheden store økonomiske tab", siger hun.

”Desuden har man posteret flere uniformerede vagter rundt om plantagen. Det er et vanvittigt indgreb i de ansattes frihed. Det har skabt store spændinger og frygt blandt de ansatte. Men det overrasker mig ikke. United Plantations er berygtet for at agere på den måde”, siger Irene Fernandez. Også en af de lokale læger [Person A], optræder i en video til forsvar for United Plantations.

Selv samme læge siger ellers for åben skærm i indslaget på Politiken.tv, at han hver måned får 5-10 patienter med symptomer på pesticidforgiftning fra United Plantations. Men i videoen fra United Plantations, der blev publiceret i går, benægter han, at han nogensinde har fået patienter fra United Plantations med pesticidforgiftninger, og beskylder endvidere Politiken for at manipulere med hans udtalelser.

Trods gentagne forsøg lykkedes det ikke i går Politiken at få lægens kommentar til de modstridende udtalelser. Heller ikke United Plantations ønsker at tale med Politiken.

Politiken fastholder historie

Politikens erhvervsredaktør Tage Otkjær afviser kritikken af avisens journalistik.

”United Plantations’ anklager mod Politiken om at presse og true arbejderne samt at love huse til medarbejderne er uden hold i virkeligheden. Og den lokale ngo-organisation, Tenaganita, kan bevidne, at alle er citeret korrekt. Omvendt beretter Tenaganita om, at arbejderne er blevet udsat for et betydeligt pres fra United Plantations’ side, efter at Politiken har omtalt forholdene på virksomheden”.

”Det helt afgørende er, at United Plantations har indrømmet, at det er forekommet, at arbejderne har sprøjtet med giftstoffet paraquat uden beskyttelse, samt at virksomheden benytter et af verdens farligste giftstoffer monocrotophos”, siger Tage Otkjær.”

Til artiklen var indsat følgende:

”FAKTA

SE MERE PÅ NETTET

www Læs Politikens artikler og se interviewet med de ansatte og den lokale læge på www.politiken.tv

Se United Plantations’ indslag og skriftlige indsigelse mod Politikens artikler på www.unitedplantations.com”

Politiken bragte desuden den 10. september 2010 (i 1. sektion, side 11) en artikel under overskriften ”Firmaer nøler om giftbrug” og underoverskriften ”Flere kunder til United Plantations vil ikke svare på, om de accepterer brug af sprøjtegift.” I artiklen var udtalelser fra Kraft, Nestlé og AarhusKarlshamn gengivet.

Politiken bragte den 11. september 2010 (i 1. sektion, side 10) artiklen ”Pensionspenge står i kritiseret plantage” med underoverskriften ”Danske pensionskasser tøver med at kritisere United Plantations, selv om FN’s særlige landbrugsorganisation, FAO, i torsdags sagde, at UP handlede mod internationale retningslinjer”. I artiklen oplyses det bl.a., at pensionsselskaberne ATP, Industriens Pension og AP Pension har investeringer enten i United Plantations eller i virksomhedens holdingselskaber. Endvidere er kommentarer fra pensionsselskaberne gengivet.

Politiken bragte den 12. september 2010 (i sektionen PS, side 6) en artikel under overskriften ”Vi bliver behandlet som slaver” og med underoverskriften ”Røde knopper på arme, der klør. Opsvulmede kønsdele, som gør det smertefuldt at have sex og gå på toilettet. Kvalme og hovedpine. Politiken har mødt nogle af de kvinder, der arbejder på den dansk-kontrollerede virksomhed United Plantations i Malaysia”. Af artiklen fremgik følgende:

”Kamachi hader sit arbejde på den danskkontrollerede plantagevirksomhed United Plantations i Malaysia.

Hun arbejder hver dag med at samle frugter fra de mange palmetræer på plantagen. Hun frygter at blive alvorlig syg, fordi hun ofte bliver sat til at arbejde i områder af plantagen, der dagen forinden er blevet oversprøjtet med pesticider.

Når hun skal på toilettet prøver hun at sætte sig et sted, som ikke er blevet sprøjtet. Men det kan være svært at finde, fordi arbejdstempoet er så højt, at hun ikke kan gå langt væk.

”Ofte har jeg ikke andet valg end at sætte mig et sted, hvor dampene fra pesticiderne stadig stiger op. Det gør, at hele området omkring min vagina begynder at klø og brænde, og det gør ondt, når jeg tisser. Nogle gange begynder jeg også at bløde, og huden bliver meget irriteret, så det også gør ondt, når jeg har sex”, siger hun.

Udadtil gør United Plantations meget ud af at fortælle, at plantagen har to sundhedsklinikker, der hjælper de ansatte. Men Kamachis erfaring er, at klinikkerne ikke er til meget hjælp.

”De fortæller mig bare, at det er helt normalt, at området omkring min vagina klør og gør ondt”, siger hun.

Politiken har de seneste dage beskrevet, hvordan landarbejdere på den udskældte danske plantagevirksomhed United Plantations i Malaysia siger, at de bliver syge af at sprøjte med farlige pesticider.

Men plantagen råder også over en stor arbejdsstyrke af primært kvindelige landarbejdere som Kamachi, som ikke har til opgave at sprøjte med pesticider, men derimod at samle frugterne op fra palmetræerne.

...

Kamachi og en håndfuld af hendes øvrige kvindelige kolleger er så utilfredse med arbejdsforholdene, at de har trodset deres frygt for ledelsen og indvilliget i at mødes med Politiken. Ifølge kvinderne har ledelsen ladet forstå, at de ansatte ikke må mødes med fremmede for at fortælle om deres arbejdsvilkår.

”Bliver vi opdaget, bliver vi fyret”, siger Kamachi, der i virkeligheden hedder noget helt andet. Den eneste betingelse for at tale, som hun og de øvrige kvinder stiller, er, at de forbliver anonyme. Hvis de fyres, mister de ikke kun deres arbejde, men også deres bolig, fordi landarbejderne på United Plantations bor på plantagen.

”Men vi vil gerne have sandheden frem, og den er, at vi bliver behandlet som slaver”, siger Kamachi.

Med et udtryk af væmmelse i ansigtet fortæller hun og hendes kolleger, at de næsten hver dag bliver sendt ned i grøfter for at samle nedfaldne frugter fra palmetræerne op. Mellem de lange rækker af palmetræer i plantagen er der mange steder gravet grøfter, som skal lede vandet fra de kraftige tropiske regnskyl væk. Men når ikke det regner, bliver vandet til en stillestående sort suppe, som ifølge kvinderne får en stærk metallisk stank, fordi mange af de pesticider, som sprøjtes på palmetræerne, også løber ned i grøfterne. Det eneste, som tilsyneladende kan leve i vandet, er små orme.

”Vandet når os nogle steder helt op til knæene, og vi kan se ormene svømme rundt i det”, siger Kamachi.

Kvinderne tjener i gennemsnit 38 kroner om dagen, men de fortæller, at de kun får fuld udbetaling, hvis de hver dag samler 16 sække med palmefrugter.

”Hver sæk vejer cirka 50 kilo. Vi kan ikke holde til det arbejde, men vi har ikke noget valg, fordi vi har brug for pengene”, siger en af kvinderne og fortæller, at hun samme dag har været på en privat klinik uden for plantagen. Hun har kraftige smerter i ryggen og maven på grund af det hårde arbejde.

”På plantagens klinik får vi altid de samme piller udleveret, uanset hvad vi fejler. Pillerne hjælper ikke, men plantagen vil ikke betale, hvis vi selv opsøger en læge uden for plantagen. Derfor har jeg selv måttet betale for de smertestillende piller, jeg har fået ordineret i dag fra den private klinik. Men det er ikke altid, at jeg har råd til at opsøge en privat klinik”, siger hun.

De andre kvinder bryder ind og fortæller, at de alle har store smerter i ryggen og underlivet.

”Nogle af os er blevet undersøgt på en privat klinik, hvor lægen sagde, at vores livmoder er nedsunken, fordi vi hver dag løfter så mange kilo”, siger en af dem.

Kvindernes normale arbejdsdag er på otte timer, men ofte arbejder de over for at tjene ekstra penge. Arbejdet begynder klokken 6.30 om morgenen, hvor de bliver kørt ud til den del af plantagen, hvor der skal

samles frugter den dag. Allerede i de tidlige morgentimer begynder temperaturen at snige sig op omkring de 30 grader, samtidig med at luftfugtigheden tager til og føles som en tung, klam dyne, der lægger sig om én.

”Vi medbringer selv mad og vand, som vi sætter det sted, hvor vi begynder. Men ofte får vi først pause klokken 11, hvor vi får lov til at gå tilbage til det sted, hvor vores mad og vand er. Så vi får intet at drikke i fire en halv time”, siger en af kvinderne.

Det betyder også, at de ikke har mulighed for at vaske hænder, og det er et stort problem, hvis palmetræerne kort tid forinden er blevet sprøjtet med pesticider.

”Vi kan ofte lugte, at pesticiderne stadig sidder på frugterne, når vi skal samle dem sammen. Lugten er meget stærk, og den giver os hovedpine, kvalme og åndedrætsbesvær. Den får os også til at miste appetitten”, siger kvinderne.

United Plantations er tilsyneladende en virksomhed, hvor den øverste ledelse ikke sørger for, at dens ordre bliver fulgt hele vejen gennem ledelseshierarkiet.

Ifølge kvinderne er ledelsen opsat på, at de ansatte skal bruge det reglementerede sikkerhedsudstyr, når de kommer i nærheden af pesticider. Kvinderne er opdelt i små hold, der ledes af en holdleder, men ifølge kvinderne bekymrer holdlederne sig ikke om sikkerheden, men kun om, at kvinderne laver så meget som muligt.

”Ifølge reglerne skal vi bruge handsker, når vi indsamler frugterne. Men de handsker, vi får af virksomheden, er store og klodsede. Hvis vi bruger dem, når vi samler frugt ind, kommer der for meget jord og skidt med, og det vil vores holdleder ikke have. Så får vi skældud. Så vi kan kun lave vores arbejde, hvis vi tager handskerne af”, siger de.

Derudover kan de heller ikke holde ud at have de store handsker på i den kraftige, fugtige varme. De bærer kun handskerne, fortæller de, når en tilsynsførende fra ledelsen kommer rundt for at tilse, at arbejdet går rigtigt for sig.

Nogle gange har kvinderne for deres egne penge købt tætsiddende handsker af den slags, som bl.a. læger og sygeplejersker bruger.

”Men det har vi ikke råd til at blive ved med, fordi de er meget tynde og går nemt i stykker”, siger de.

Kvinderne er sikre på, at deres krop har taget skade af omgangen med de mange sprøjtegifte.

En af dem viser sine tæer frem på den ene fod. Her er neglene røde og misfarvede og ser ud, som om de er på vej til at falde af. Det er ifølge en lang række videnskabelige undersøgelser et typisk symptom på pesticidforgiftning.

En anden af kvinderne viser sin ene arm frem. Hele vejen op er der røde knopper, som hun siger klør og svier. Hun hiver ned i halsåbningen på sin kjole. Også på brystet har hun røde knopper.

Kvinderne fortæller, at de jævnligt bliver indkaldt til tjek på plantagens sundhedsklinik. ”De fortæller, at vi vil høre fra dem, hvis deres undersøgelser viser, noget er galt. Vi får aldrig selv resultaterne fra undersøgelserne at se, og vi får aldrig at vide, at noget er galt”, siger de.”

Til artiklen var indsat et billede af udslæt på halsregionen. Det var ikke muligt at identificere den pågældende ud fra billedet, der var ledsaget af følgende tekst:

”MULIG FORGIFTNING. En landarbejder viser de røde knopper frem, som hun har på brystet og armene. Udslæt kan være et symptom på pesticidforgiftning. Kvinden siger, hun ofte rører ved palmefrugter, som lige er blevet sprøjtet med sprøjtegifte.”

Politiken bragte den 14. september 2010 forsideartiklen under overskriften ”*Staten vil give United Plantations millionstøtte*” og underoverskriften ”*Alle partier tager afstand fra, at Energistyrelsen vil bruge omkring 20 mio. kr. til klimaprojekt på stærkt kritiseret dansk plantagevirksomhed i Malaysia, der bruger farlige sprøjtegifte*”. Af artiklen fremgik følgende:

”Energistyrelsen er langt fremme med et klimaprojekt, hvor staten over de næste to år vil belønne den danskkontrollerede plantagevirksomhed United Plantations i Malaysia for at nedsætte dens udslip af drivhusgasser.

Ifølge Energistyrelsen er det fortroligt, hvor stort beløbet er, men Politiken erfarer, at virksomheden kan se frem til at få omkring 20 millioner kroner af skatteydernes penge.

Støtten vækker stor forargelse hos samtlige partier i Folketinget, fordi Politiken den seneste uge har beskrevet, hvordan virksomheden bruger nogle af verdens farligste sprøjtegifte, selv om de er forbudt i Danmark og mange andre lande.

...

»Det er en del af vores kontrakt med virksomheden, at sikkerhedsforholdene for arbejderne er i orden, og det ser vi os nu nødsaget til at tjekke«, siger pressechef i Energistyrelsen Ture Falbe-Hansen.

Imod FN's retningslinjer

I et brev til Energistyrelsen oplyser United Plantations, at virksomheden umiddelbart først agter at stoppe brugen af sprøjtegiften monocrotophos om et år – i midten af 2011. Monocrotophos er så farligt, at man kan få alvorlige forgiftninger, blot man får dråber på huden. FN's Landbrugsorganisation, FAO, fastslog i sidste uge, at det er imod FN's internationale retningslinjer at bruge giften i lande som Malaysia, fordi landarbejderne i det fugtige og varme klima ikke kan holde ud at bære det nødvendige beskyttelsesudstyr som forklæde, maske, briller, gummistøvler og gummihandsker.

Det får partier fra Enhedslisten, SF, de radikale og Socialdemokraterne til Venstre og Dansk Folkeparti til at forlange, at Energistyrelsen stiller krav til virksomheden om at stoppe brugen af farlige sprøjtegifte, før samarbejdet kan fortsætte.

Men Energistyrelsen er ikke umiddelbart indstillet på at følge politikernes krav.

»Vi vil forsøge at presse på, så udfasningen sker hurtigst muligt, men i første omgang vil vi tage en dialog med United Plantations«, siger Ture Falbe-Hansen.

United Plantations' direktør, Carl Bek-Nielsen, ønsker ikke at tale med Politiken.”

Artiklen blev samme dag også bragt på politiken.dk

Samme dag på side 11 bragte Politiken artiklen ”*United Plantations giver sig*” med underoverskriften ”*Den kritiserede virksomhed lover at stoppe brugen af to af sine mest kritiserede sprøjtegifte*”. Artiklen beskrev blandt andet en pressemeddelelse fra UP, hvori det blev oplyst, at virksomheden forventede at udfase paraquat og monocrotophos, henholdsvis den kommende måned og ”omkring midten af 2011”.

Politiken bragte (på forsiden) den 15. september 2010 lederen POLITIKEN MENER under overskriften ”*Sidste Olie*” og underoverskriften ”*Danske firmaer ignorerer medarbejdernes sundhed*”. Af artiklen fremgik følgende:

”Social ansvarlighed lyder så flot. Alle firmaer med respekt for deres eget image har i dag et officielt mål om at opføre sig ordentligt, respektere love og behandle medarbejdere anstændigt. Det store danske planteoliefirma AarhusKarlshamn har f.eks. erklæret i sin politik for ’corporate social responsibility’: ”Vi stræber efter at minimere de miljømæssige konsekvenser af vores aktiviteter gennem ansvarlig forvaltning, udbredt miljøbevidsthed og anvendelse af teknologier med lav miljøpåvirkning”.

I praksis er virkeligheden imidlertid ofte en anden. Som Politiken har afdækket i en artikelserie om den danske plantagevirksomhed United Plantations i Malaysia – som er søsterselskab til AarhusKarlshamn og desuden leverer palmeolie til virksomheden – er der langt fra ord til handling. United Plantations har erkendt, at de i strid med FN's anvisninger har brugt den farlige sprøjtegift paraquat, der kan ødelægge lungerne, og den endnu farligere sprøjtegift monocrotophos.

...”

Lederartiklen blev også bragt på politiken.dk.

Politiken bragte samme dag endvidere (i sektionen Økonomi, side 2) erhvervsredaktørens kommentarer under overskriften ”*United Plantations viser globaliseringens bagside*” og underoverskriften ”*Vil fødevarereproducenter kræve farlige sprøjtegifte udfaset – eller blot undersøgt?*”. Erhvervsredaktøren kommenterede på reaktionerne fra forskellige virksomheder, som aftager United Plantations’ palmeolie.

Samme dag bragte avisen (på side 4-5) bl.a. artiklen ”*Virksomheder siger et, gør noget andet*” med underoverskriften ”*Nestlé, Mars, Toms og Kraft kalder sig etiske, men accepterer at få palmeolie fra United Plantations, der bruger farlige sprøjtegifte. Alt for slapt, mener Forbrugerrådet.*”

”...

Toms: Vi er ikke eksperter

Nestlé er ikke noget enestående eksempel.

Også andre fødevarerfirmaer som Mars, Toms og Kraft får palmeolie fra United Plantations gennem AarhusKarlshamn.

Ingen af disse firmaer har foreløbig sagt, at de vil stille krav om et stop for sprøjtegifterne.

Jesper Møller, direktør for Toms og samtidig formand for Dansk Industri, vil slet ikke gå ind i diskussionen. Direkte adspurgt om, hvordan Toms som ansvarlig virksomhed kan bruge palmeolie fra United Plantations, når FN kritiserer United Plantations’ brug af farlige sprøjtegifte, svarer han: »Jeg vil ikke forholde mig til det videnskabelige i det, så derfor tager vi dialogen gennem leverandøren«. Så der er ikke noget, I konkret vil gøre nu? »Nej, vi går generelt op i, at alle vores leverandører efterlever de retningslinjer, der er. At de beskytter deres arbejdstagere og så videre. Men jeg kan ikke hele tiden tage stilling til det ene og det andet stof. Jeg er ikke ekspert i giftmidler«, siger Jesper Møller.

United Plantations har konsekvent nægtet at tale med Politiken.

Virksomheden skriver i en pressemeddelelse, at den regner med at udfase sprøjtegiften paraquat i næste måned, mens den umiddelbart først vil udfase den endnu farligere sprøjtegift monocrotophos om et år.

Men virksomheden har også taget videooptagelser af bl.a. landarbejdere, som ledelsen mener, er Politikens kilder. Her fortæller arbejderne, at de skulle være blevet lokket og truet af Politiken til at sige, at de bliver syge af sprøjtegifte.

Optagelserne er lagt ud på YouTube, og United Plantations bruger i en pressemeddelelse videoerne til at tilbagevise kritikken om, at sikkerhedsforholdene ikke er i orden.

Omvendt fortæller en lokal græsrodsorganisation i Malaysia, der i årevis har samarbejdet med landarbejdere på United Plantations, at de arbejdere, som virksomhedens ledelse mener er Politikens kilder, er blevet afhørt gentagne gange af ledelsen.

Farlig balancegang. Ifølge professor i værdiledelse på Copenhagen Business School, Ole Thyssen, prøver Mars, Toms, Nestlé og Kraft at gå på en knivsæg.

»De har to dagsordener: De skal tjene penge og være socialt ansvarlige. Når Politiken kommer med sine artikler, lægger det et voldsomt pres på dem. De kan agere ud fra princippet om aspirational talk, hvor man siger, at det er bedre at blive for derigennem at påvirke frem for at afslutte samarbejdet. Men jeg ville mene, at når forholdene i United Plantations er så grelle, at ledelsen ligefrem indleder en klapjagt på sine ansatte, så ville jeg have forventet en stærkere reaktion«, siger han.

Direktør i Forbrugerrådet, Rasmus Kjeldahl, er enig i, at det som regel er bedre at påvirke leverandører gennem dialog.

Men i denne sag er det anderledes.

»Det hjælper ikke noget at lægge sin etiske handlingsplan ud på internettet, hvis man ikke er klar til at leve op til den.

Handling skal følge ord. Det er selvfølgelig i orden, at virksomhederne udbeder sig tid til at vurdere sagen. Men når problemet er manglende arbejdsudstyr og farlige giftstoffer, bør det ikke tage virksomhederne ret lang tid at finde ud af, hvad de vil gøre«.”

Over artiklen var bragt bokse med produkter fra aftagervirksomhederne Toms, Kraft, Nestlé og Mars samt deres udsagn om etiske værdier hentet fra virksomhedernes hjemmesider.

UP sendte den 16. september 2010 en pressemeddelelse, hvor selskabet tilbageviste oplysningerne i Politikens artikler. I den forbindelse offentliggjorde UP to videoer med kvindelige arbejdere. I videoerne ses nogle kvinders reaktioner på artiklerne i Politiken. En af kvinderne udtaler bl.a., at: ”They coached us on what to say and told us that good things will happen if you say like this”. Endvidere siger kvinderne også, at der er mange løgne i artiklerne. En af kvinderne fortæller, at hun ikke havde nogen problemer med sin krop, og at hun ikke var påvirket af pesticider, men at de (Politiken og Tenaganita) fortalte hende, at et udslæt, som hun havde på halsen, ikke var pga. sved men derimod pga. pesticider. En anden kvinde fortæller, at hun havde en svampeinfektion på tæerne, men at de (Politiken og Tenaganita) sagde, at hun skulle sige, at infektionen var pga. pesticider. Hun oplyser endvidere, at hun aldrig har sprøjtet med pesticider, men at hun altid har samlet løs frugt. Kvinderne afviser, at deres kroppe bliver påvirket af pesticider i forbindelse med, at de urinerer.

Samme dag offentliggjorde United Plantations to videoer med Mr. Navamukundan fra the National Executive Secretary of National Union of Plantation Workers (NUPW). Mr. Navamukundan taler i videoen om anklagerne i artiklerne om, at de kvindelige arbejdere bliver påvirket af pesticider, når de urinerer på markerne. Han siger bl.a., at: ”They do not go and ease themselves over sprayed grass and things like that, such as their own body comes in contact with grass and sprayed chemicals. It’s absolute nonsense”. Mr. Navamukundan siger endvidere i videoen, at han ikke finder, at artiklerne i Politiken giver en retvisende beskrivelse af forholdene på United Plantations. Han taler i den forbindelse om sikkerhedsforholdene på plantagen, og de muligheder arbejderne har for at klage over forholdene på plantagerne.

UP offentliggjorde endvidere en videooptagelse fra et fagforeningsmøde den 13. september 2010. Af videoen fremgik det, at bl.a. Mr. Navamukundan, Mr. Pandurengan (the Deputy Director of the Labour Department, Sitiawan), repræsentanter fra “the State Director of Labour Departement” fra Ipoh og Mr. Senniah (the Lead Auditor from Control Union certification (an RSPO accredited certification body) deltog i mødet. Indledningsvis opfordres deltagerne i mødet til at fortælle åbent om eventuelle problemer, og det bliver sagt, at de ikke har nogen grund til at frygte ledelsen eller nogen andre. Der klippes herefter til de afsluttende bemærkninger fra Mr. Navamukundan, hvor han bl.a. siger: ”That as far as the working conditions here are concerned, the incidences as alledges against the company has definitely not occured”. Han siger endvidere: “Even though we disagree on some matters, one thing I can say for sure: This company definitely has never neglected its responsibilities in protecting the welfare and wellbeing of its workers”.

Mr. Navamukundan udtaler videre til kameraet, at deltagerne på mødet fortalte ham, at anklagerne mod UP ikke er sande.

Den 20. september 2010 sendte det malaysiske Arbejdsministerium et brev til UP, som har fået dette brev oversat til engelsk. Af brevet fremgik bl.a. følgende:

”OBSERVATIONS AND COMMENTS OF VISIT TO UNITED PLANTATIONS BERHAD/JENDARATA ESTATE ON 13TH SEPTEMBER 2010 ON ALLEGATIONS OF PESTICIDE POISONING & INHUMANE CONDITIONS/THREATS.

...

A total of four workers were interviewed, and they were [Person F], [Person C], [Person D] and [Person E] who confirmed that they do not suffer from any pesticide poisoning and were coached by the

Tenaganita officials to speak badly about the working conditions in United Plantations to the journalist from Politiken. They further confirmed no threats were imposed on them by the Management i.e. UP.

A visit was made to Dr. [Person A]'s clinic at Sabak Bernam and the doctor had confirmed that he has not seen any serious injuries or death resulting from the use of paraquat for spraying grasses from United Plantations Berhad. The doctor further added that the journalist from Politiken had twisted his statement. He denied making the statement as portrayed by media Politiken.

...

After discussion with all workers present together with National Union Workers members [henviser til fagforeningsmødet den 13. september 2010], we find that they unanimously disagreed with all allegations made by the Politiken Press. In this dialogue session none of them come forward to admit that they were interviewed by the Politiken Press. We were unsure whether workers involved with Politiken Press interview were present. The main issue in these cases was the usage of pesticides and lack of safety features. At this dialogue session the officer from the Dept. of Occupational Safety & Health was present and the Labour dept. did not have any information and reports from the Dept. of occupational Safety & Health in relation to the usage and handling of paraquat by the management of UP.

...

As such from the observation of this dialogue session, the Labour Dept. concludes that there has not been any violation of the laws in relation to employment by the management of United Plantations."

Politiken bragte den 22. september 2010 (i 1. sektion, side 12) artiklen "*United Plantations afviser kritik af farlige sprøjtegifte*" med underoverskriften "*United Plantations vil fortsætte brugen af et af verdens farligste sprøjtegifte i et år, fordi der ifølge virksomheden ikke findes gode alternativer.*"

"Den danskkontrollerede plantagevirksomhed United Plantations i Malaysia vil kun stoppe brugen af farlige sprøjtegifte, når den er sikker på, at det ikke går ud over dens produktion af palmeolie.

Virksomheden har de seneste dage kontaktet medlemmer af Folketingets Miljøudvalg for at forklare sin omstridte brug af de to sprøjtegifte paraquat og monocrotophos, der er så farlige, at de begge er forbudte i EU.

I en mail til socialdemokraternes miljøordfører, Mette Gjerskov, lover virksomhedens danske direktør, Carl Bek-Nielsen, at stoppe brugen af paraquat senest til nytår. Hvis man får selv små doser af giften ind i kroppen via sår eller indånding, kan den ødelægge lungerne. Carl Bek-Nielsen forklarer, at udfasningen kan ske, fordi der findes andre løsninger end at bruge paraquat.

"Til paraquat findes der alternativer, men de er ikke så effektive, dog kan man via andre tiltag opnå et acceptabelt niveau", skriver Carl Bek-Nielsen.

Til gengæld agter han først at stoppe brugen af den endnu farligere sprøjtegift monocrotophos til juni næste år. Blot man får få dråber på huden, kan man få kramper og lammelser af hjerte og åndedrættet. På United Plantations, som sidste år kom ud med et overskud på over en halv milliard kroner efter skat, bliver giften sprøjtet ind i palmetræerne med en kanyle, hvis de er angrebet af skadedyr. Men her er det til gengæld svært at finde lige så gode alternativer ifølge Carl Bek-Nielsen.

"Mht. monocrotophos så findes der andre midler, men vores erfaring siden 2006 siger, at de desværre ikke er så effektive, så den driller meget mere end paraquats substitut", skriver han, men understreger, at virksomhedens brug af monocrotophos er faldet med godt 45 procent siden 2006. Ud fra oplysninger på virksomhedens hjemmeside ligger forbruget nu på anslået 5-6 tons om året.

Ekspert dumper forklaringen

Carl Bek-Nielsen afviser at tale med Politiken, men ifølge nu pensioneret professor i økologi og miljølære og tidligere formand for EU's videnskabelige komité for giftige stoffer Finn Bro-Rasmussen holder Carl Bek-Nielsens forklaring ikke.

”Der findes flere hundrede insektmidler, som er mindre farlige end monocrotophos, og som man kunne afprøve”, siger han.

...

FN's landbrugsorganisation, FAO, fastslog i forrige uge, at United Plantations ikke følger FN's internationale retningslinjer for brug af sprøjtegifte. Paraquat og monocrotophos kræver beskyttelsesudstyr som gummiforklæde, handsker, gummistøvler, maske og briller, som man ikke kan forvente, at arbejdere kan holde ud af have på i løbet af hel arbejdsdag i Malaysias varme og fugtige klima.

Landarbejdere har således også fortalt til Politiken, at de ofte tager udstyret af, hvorefter de bliver udsat for de farlige sprøjtegifte. Andre har forklaret, at de bliver sat til uden handsker at indsamle palmefrugter, der dagen forinden er blevet oversprøjtet med sprøjtegifte. Landarbejderne siger, at de lider af bl.a. åndedrætsbesvær, udslæt, kvalme og røde negle, som ifølge flere eksperter er typiske tegn på pesticidforgiftning.

Landarbejderne udtalte sig på betingelse af anonymitet, da de frygtede repressalier fra ledelsen.

United Plantations' ledelse har udsendt flere pressemeddelelser – seneste i sidste uge, hvor den undgår at forholde sig til kritikken fra FAO.

Til gengæld afviser ledelsen, at medarbejderne bliver syge, og skriver, at den har fået foretaget »omfattende« lægeundersøgelser af de landarbejdere, som har oplyst til virksomheden, at de har talt med Politiken. Her viste prøverne ingen tegn på pesticidforgiftning.

Samtidig optræder nogle kvindelige landarbejdere, som United Plantations påstår, er Politikens kilder, på en stribe nye videoer, hvor de hævder, at de er blevet truet og lokket af Politiken til at fortælle, at de havde symptomer på forgiftning.

Ifølge den lokale græsrodsorganisation Tenaganita er flere landarbejdere blevet udsat for omfattende forhør af ledelsen på United Plantations efter offentliggørelsen af Politikens artikler.”

UP klagede ved brev af 4. oktober 2010 til Politiken over tilsidesættelse af god presseskik og anmodede om genmæle over for oplysningerne i artikelserien. Der var vedlagt to versioner af en genmæletekst, hvor det af klagers advokats brev fremgik, at ”version 1 korrigerer alene faktuelte forkerte oplysninger, mens version 2 tillige korrigerer værdiladede udtryk, som er misvisende.”

Erklæringer fra de kvindelige arbejdere på UP var medsendt, hvori de erkendte, at det var dem, der fremgik af videoen, og at indholdet i Politikens video er ukorrekt og vildledende. Endvidere erklærede en af kvinderne, at det var hendes fødder, som var afbilledet i videoen, og at hun aldrig havde anvendt sprøjtemidler under sin ansættelse hos UP.

Den 6. oktober 2010 offentliggjorde AarhusKarlshamn en ”Audit rapport” vedrørende UP på baggrund af et besøg hos virksomheden den 15.-17. september 2010. Af rapportens konklusion fremgik bl.a. følgende:

“To summarize the Danish media allegations regarding the pesticide use on U.P and the poisoning of the workers, we do not find any evidence confirming these allegations. Where-ever allowed chemicals and pesticides are used they must always be applied under the right and strict conditions and from our on-site audit we conclude that this seems to be the case at UP. Other types of allegations such as "slavery conditions", "fear for the management", etc. is something we strongly question. The basic labor rights and general working conditions seems to be in compliance with applicable labor standards. During the audit we met the workers union representatives at Jendarata estate. The picture we got is in great contrast to the allegations. Actually the company provides several benefits for employees such as: Running hospitals, medical clinics, free housing, free home for retired employees without family or relatives, running six day-care centers and eight primary schools, built community halls for any kind of gatherings and ceremonies, support various cultures and religions by providing necessary buildings, temples and mosques etc. The audit did not find any significant non-conformities where "required actions" are needed. However,

five minor observations and "recommendations" were given. These represent small improvements that might be considered by UP; e.g. review of the document control of the OSHA manual, back-up of critical documents, review the completion of local training plans, introduce expiry dates on filters/masks used at spraying, improve warning signs when spraying is ongoing in the fields."

AarhusKarlshamns rapport varaf revisionsfirmaet PricewaterhouseCoopers forsynet med påtegning, hvoraf bl.a. fremgik:

"Conclusion Based on our review, nothing has come to our attention that causes us to believe that AAK's report, 'United Plantations Berhad, Malaysia, Audit report summary, 75-77 September 2010' does not, in all material aspects, address the selected statements in Politiken in a relevant, factual and reliable manner."

Den 11. oktober 2010 sendte NGO organisationen Tenaganita et brev til UP. Af brevet fremgik følgende:

"Tenaganita has reviewed the events and circumstances leading to the production of video/s and publication of articles by various fora by Politiken. It has, in particular, examined the interview of Dr. [Person A] by Politiken.

In this context it has further verified the abovementioned interview with its own recording of the said event.

We are now amenable to say that the statement attributed to Dr. [Person A] in respect of pesticide poisoning cases from United Plantations is erroneous [fejlagtig], given the general context of the interview. We believe that it was made in the context of plantations in general. As in all cases of ambiguity, there could be 2 interpretations of the disputed fact. Dr. [Person A] should be given the benefit of doubt."

Doktor [Person A] oplyste ved brev af 11. oktober 2010 til UP, at alle hans udtalelser var generelle og ikke møntet specifikt på UP. Det fremgik endvidere af brevet, at alle beskyldninger, som han var citeret for vedrørende UP, er forkerte og er gengivet ude af sammenhæng. Endelig fremgik det, at han havde tilset arbejdere fra UP, men at dette ikke har været i relation til forgiftning med sprøjtemidler, men pga. almindeligt forekomne sygdomme.

Politiken oplyste ved brev af 12. oktober 2010, at den journalistiske substans i artiklerne var uberørt som følge af klagen, men at avisen ville bringe genmæleverion 1, så UP som den angrebne part fik lejlighed til at komme til orde.

Politiken bragte den 13. oktober 2010 (i sektionen Kultur, side 9) debatindlægget "*Problemfyldt arbejdsmiljø hos United Plantations*" skrevet af Politikens erhvervsredaktør. Af indlægget fremgik følgende:

"United Plantations har i lang tid afvist alle henvendelser fra Politiken i forbindelse med avisens omtale af brugen af to meget farlige giftstoffer på virksomhedens plantage i Malaysia. Samt omtale af, at nogle arbejdere beretter, at de har sprøjtet med gift uden brug af det fornødne sikkerhedsudstyr.

Politiken har i forbindelse med hver enkelt artikel henvendt sig – ofte flere gange for at få United Plantations' ledelse til at bidrage med sin version af sagen samt til at korrigere eventuelle faktuelle forkerte informationer.

Alle henvendelser har været forgæves.

Nu kommer United Plantations til orde i kraft af, at Politiken i dag bringer et indlæg fra virksomheden. Et indlæg, der rummer meget hård kritik af Politikens journalistik.

Derfor er det nødvendigt at fastslå, at Politiken naturligvis hverken har presset eller truet arbejderne på virksomheden eller andre kilder til artiklerne. Ligesom Politiken naturligvis heller ikke har lovet huse til medarbejderne. Politiken er heller ikke trængt ind på plantagen. Eller har manipuleret med lyd- og billedoptagelser etc. etc.

Anklagerne er uden hold i virkeligheden.

Den lokale ngo-organisation Tenaganita beretter derimod om, at arbejderne er blevet udsat for et betydeligt pres fra United Plantations' side, efter at Politiken har omtalt forholdene på virksomheden.

Et pres, der er ganske besynderligt, i lyset af at United Plantations' øverste daglige ledelse, direktør Carl Bek-Nielsen, har bekræftet over for andre medier, at kernen i Politikens omtale er korrekt.

Nemlig at det er forekommet, at arbejderne har sprøjtet med det farlige giftstof paraquat uden beskyttelse, samt at virksomheden benytter et af verdens farligste giftstoffer monocrotophos. Netop dette er selve omdrejningspunktet for alle artiklerne.

Og det er altså en tilståelsessag fra virksomhedens ledelse, der har ansvaret for, hvilke giftstoffer der benyttes, samt ansvaret for at arbejderne er beskyttet tilstrækkeligt. Netop dette forhold er naturligvis også grunden til, at flere købere af palmeolien har ønsket en undersøgelse af arbejdsmiljøet hos United Plantations."

I forlængelse af erhvervsredaktørens indlæg bragte Politiken på samme side indlægget "*United Plantations går i rette med Politiken*" skrevet af Eric Korre Horten [angivet som Seric Korte Horten i avisen] og Eivind Einersen, Philip Advokatfirma. Af indlægget fremgik følgende:

"I anledning af Politikens artikler 8., 9., 10., 11., 12., 14., 15. og 22. september 2010, samt indslag på politiken.dk, vil vi som advokater for United Plantations Berhad (UP) give vores klients sagsfremstilling:

I artiklerne har Politiken citeret en læge for at oplyse, at han behandler 5-10 patienter fra UP om måneden med symptomer på pesticidforgiftning. Det oplyses videre, at lægen har skrevet breve til ledelsen i UP om disse forhold. Disse oplysninger er ikke korrekte. Den pågældende læge har aldrig behandlet patienter fra UP med symptomer på pesticidforgiftning og har aldrig skrevet breve til UP om symptomer på pesticidforgiftning.

I artiklerne anføres, at medarbejdere har indåndet sundhedsskadelige giftstoffer, og at de har fået uacceptable skader, samt at de har symptomer på pesticidforgiftning.

Faktum er imidlertid, at ingen af medarbejderne har skader som følge af pesticidforgiftning.

De ca. 20 medarbejdere, som Politiken har talt med, samt yderligere 230 medarbejdere, der arbejder med pesticider, har i de forløbne uger fået foretaget endnu et omfattende lægetjek, som bl.a. inkluderede analyse af deres blod, nyre- og leverprøver, røntgenbillede af brystkasse, samt undersøgelse af hænder, fingre, fødder og øjne.

Resultatet fra prøverne, hvor blodprøverne blev analyseret af et uafhængigt laboratorium, viste, at ingen af medarbejderne havde tegn på pesticidforgiftning eller nogen form for overeksponering.

De resterende 150 medarbejdere, der har med sprøjtemidler at gøre, er alle ved at gennemgå samme ekstraordinære, uvildige lægeundersøgelse.

I økonomisektionen 8.9. s. 10-11 vises et billede af en hånd med beskadigede negle, som angives som et klassisk tegn på forgiftning med sprøjtemidler. De beskadigede negle, som vises på billedet, er imidlertid indgroede negle og har ingen sammenhæng med sprøjtemidler.

Det oplyses i indlægget på Politikens website, at mange af landarbejderne fra UP i forbindelse med en rapport udgivet af den lokale ngo-organisation har klaget over hovedpine, kvalme, problemer med åndedrættet mv. Ngo-rapporten indeholder imidlertid ingen oplysninger om, hvorvidt UP-medarbejdere har klaget over symptomer. På Politikens hjemmeside, i et online indslag på Politikens hjemmeside samt i artiklerne vises endvidere billeder af fem kvindelige medarbejdere, som er citeret for at udtale sig om deres personlige erfaringer, når de bruger sprøjtegifte.

Ingen af dem har imidlertid arbejdet med sprøjtemidler de seneste syv år, og medarbejderen, der på indslaget på Politikens hjemmeside oplyser, at hun har fået skæve fødder af at sprøjte sig på foden, har aldrig arbejdet med sprøjtemidler.

Det oplyses, at UP først traf beslutning om at udfase paraquat efter Politikens henvendelse til storkunder i august 2010. Dette er ikke korrekt. UP har siden 2008 arbejdet på at minimere brugen af paraquat, hvilket tillige er en betingelse for at opfylde Roundtable on Sustainable Palm Oil-kriterierne, som UP blev certificeret under i august 2008. 15. maj 2010 vedtog UP's bestyrelse, at den totale udfasning af paraquat skal være afsluttet senest pr. 1. januar 2011.

Det oplyses, at UP bruger 'sprøjtemidlet monocrotophos', og at UP sprøjter med monocrotophos. Det er i Malaysia ikke lovligt at anvende monocrotophos som sprøjtemiddel, og det er ikke korrekt, at UP benytter midlet som sprøjtemiddel. UP benytter monocrotophos, men alene ved injektion i angrebne palmer.

UP's plantage er omtalt som en »giftplantage«. Dette er ikke korrekt. Plantagen er en oliepalmeplantage. Det er oplyst, at der sprøjtes, lige inden/dagen inden der samles løse frugter. Dette er ikke korrekt. Løse frugter bliver ikke oversprøjet med pesticider, hverken før, under eller efter indsamling. Der samles løse frugter ca. hver 14. dag, og mellem palmerne sprøjtes der med herbicider (ukrudtsbekæmpelsesmidler) 3-4 gange om året. Alle de anvendte ukrudtsbekæmpelsesmidler opløses hurtigt og bliver omdannet til en blanding af harmløse forbindelser, når de kommer i kontakt med jorden og eksponeres for mikroorganismer.

Ukrudtsbekæmpelse (sprøjtning med herbicider) foregår ikke forud for, eller samtidigt med løsfrugtindsamling.

Det er beskrevet, at vandet i afløbene er stillestående sort suppe, som får en metallisk stank, fordi mange af de pesticider, som sprøjtes på palmetræerne, også løber ned i grøfterne, hvori der kun kan leve orme. Dette er ikke korrekt. Vandet i afløbene og kanalerne er rent, og der er betydeligt dyreliv i vandet, herunder fisk, frøer, snegle, vandslanger og insekter.

Det er oplyst, at FN's landbrugsorganisation, FAO, har fastslået, at UP ikke følger FN's internationale retningslinjer for brug af sprøjtegifte. Dette er forkert, Organisationen FAO har ikke taget stilling til, om UP følger FAO's retningslinjer.

Det oplyses (i indslaget på Politikens hjemmeside), at UP ikke kan tilbyde den nødvendige lægehjælp, og (i artiklerne i avisen) at UP ikke vil betale for lægebehandling. Dette er ikke korrekt, da alle UP's ansatte har adgang til gratis lægebehandling på selskabets egne klinikker/hospitaler, der er i besiddelse af det nødvendige udstyr og medicin.

Det anføres, at gennemsnitslønnen er DKK 38 om dagen. Dette er ikke korrekt. Minimumslønnen er ca. DKK 40 om dagen (MYR 21,5). Herudover får medarbejderen en række bonusser samt en række frynsegoder i form af fri bolig, vand, el, skolebusordning, medicin, lægehjælp m.v. Gennemsnitslønnen for medarbejderne i plantagen andrager eksklusive frynsegoderne ca. DKK 50 pr. dag.

Det anføres, at kvinderne bærer sække med løse frugter, som vejer 50 kg. Dette er ikke korrekt. Det er mændene, som bærer sække med løse palmefrugter ud til vejen, og disse sække vejer i øvrigt ca. 16 kg i gennemsnit.

Det anføres, at der er krav om, at de, der samler løse frugter op, skal have handsker på. Dette er ikke rigtigt. Hverken de malaysiske myndigheder, Roundtable on Sustainable Palm Oil eller UP kræver brug af handsker til opsamling af løse frugter.

Det anføres, at løsfrugtindsamlere må arbejde i 4,5 timer uden drikkepause. Dette er ikke korrekt. Medarbejderne opfordres til at medbringe og drikke rigeligt med vand.

Det anføres, at medarbejderne bliver overvåget af vagter, og at der efter Politikens omtale er posteret flere uniformerede vagter rundt om i plantagen. Dette er ikke rigtigt. Plantagen i Malaysia har i flere årtier haft ca. 80 vagter til at sikre de ca. 41.000 hektar (410 km²) mod tyveri. De overvåger ikke de ca. 6.000 ansatte eller disses familier.

Det anføres, at medarbejderne er truet med bortvisning, hvis de taler med folk uden for plantagen. Dette er ikke korrekt.

Endelig er det anført, at staten vil give UP millionstøtte. Dette er ikke korrekt. UP har for egen regning iværksat en række tiltag til reducere i sit CO₂ forbrug.”

Artiklerne blev den 13. oktober 2010 tillige bragt på politiken.dk med underoverskriften ”Politiken har bragt forkerte oplysninger, mener advokater for UP.”

Politiken bragte den 21. oktober 2010 (i sektionen Økonomi, side 13) en artikel under overskriften ”Arla: Rapport gør os trygge ved United Plantations” og underoverskriften: ”Efter Politikens afsløring af giftproblemer på United Plantations er sikkerheden nu i orden. Det konkluderer rapport fra et selskab, der har samme storaktionær som United Plantations. Storkunde er tilfreds”. Følgende fremgik af artiklen:

”Arbejdsforholdene på den udskældte danske plantagevirksomhed United Plantations i Malaysia er grundlæggende i orden, og der er kun mindre ting at udsætte på virksomhedens sikkerhedsforhold.

Sådan lyder konklusionen i en rapport om forholdene på United Plantations (UP), der følger i kølvandet på Politikens artikler fra september om problemer med arbejdsmiljøet i virksomheden. Rapporten er lavet af UP’s kunde, olieraffineriet AarhusKarlshamn (AAK), der forarbejder palmeolie fra UP og desuden i vid udstrækning har samme ejere.

AAK’s egne eksperter besøgte plantagen, en uge efter at Politikens første artikel blev bragt – og flere uger efter Politikens besøg på plantagen. Og de konkluderer på baggrund af besøget, at de »ikke kan finde beviser for beskyldningerne« i danske medier.

...

Arla er beroliget

Og AAK’s rapport, som Politiken kun har set et resume af trods tilsagn om at få den fulde version, beroliger nu Arla:

”Rapporten konkluderer, at der i det store og hele er styr på sagerne nu. Der er faste procedurer for arbejdsmiljøet, medarbejderne undervises i sikkerhed, og der er tilstrækkeligt med sikkerhedsudstyr. Det beroliger os, og vi vil derfor ikke foretage os yderligere i sagen”, siger Ulla Nilsson, ansvarlig for arbejdsmiljø i Arla Foods.

”Undersøgelsen viser, at der er sikkerhedsudstyr, at det er intakt og uden huller, og at de ansatte er uddannet i at anvende det korrekt. De medarbejdere, der blev observeret på plantagen, har endvidere anvendt udstyret korrekt, og det er det vigtige for os”, siger hun.

AAK er som nævnt kunde hos UP, og blandt AAK’s største aktionærer ses brødrene Carl og Martin Bek-Nielsen, der endvidere begge sidder i AAK’s bestyrelse. Bek-Nielsen-brødrene er samtidig hovedaktionærer og direktører i UP. Men det får ikke Arlas Ulla Nilsson til at tvivle på rapportens uvildighed:

”Vi har fuld tillid til måden, undersøgelsen er gennemført på. Eksperterne har besøgt de plantager, hvor der har været forlydender om ringe arbejdsmiljø, samt derudover yderligere en plantage. Man har altså besøgt de farme, hvor der har været peget på udfordringer, og det er vi tilfredse med”, siger hun.

”Desuden har der på rejsen været deltagelse af en uvildig ekspert fra PricewaterhouseCoopers, som ikke har haft nogen anmærkninger over for undersøgelsen», siger Ulla Nilsson, der desuden fremhæver, at AAK har lovet Arla, at UP’s brug af paraquat og monocrotophos ophører helt til henholdsvis nytår og næste sommer.

Rapporten konkluderer også, at UP kan forbedre sig på fem områder – blandt andet ved at blive bedre til at opsætte advarselsskilte på plantagerne og påklastre udløbsdatoer for de beskyttelsesmasker, de ansatte benytter under arbejdet.

Besvarer ikke spørgsmål

Flere andre rapporter om forholdene på plantagen er ved at blive udarbejdet – blandt andre Energistyrelsen er på vej med sin version af sagen, fordi der er millioner af danske skattekrone i et samarbejde mellem UP og Danmark om udvikling af klimavenlige energianlæg. Ifølge Politikens oplysninger skulle denne rapport blive offentliggjort sidst i denne uge. Netop samarbejdet med de danske myndigheder har fået en række hjemlige folketingsmedlemmer til at kræve, at United Plantations øjeblikkeligt bringer tingene i orden.

Socialdemokraternes miljøordfører, Mette Gjørskov, føler sig ikke beroliget af rapporten fra AAK. Hun afventer Energistyrelsens undersøgelse og kræver fortsat klima- og energiminister Lykke Friis (V) på banen:

...

UP's administrerende direktør, Carl Bek-Nielsen, har ikke ønsket at kommentere rapporten fra AAK over for Politiken. AAK's kommunikationschef, Bo Svensson, siger i en kort skriftlig kommentar, at man i AAK er »tilfredse med rapporten og PricewaterhouseCoopers review«. PricewaterhouseCoopers er AAK's faste revisor.

”Det er et seriøst og professionelt stykke arbejde, som er blevet foretaget på stedet i Malaysia”, siger han.

SAGEN KORT. ...

Efterfølgende har UP beskyldt Politiken for at true og bestikke de ansatte til at tale samt manipulere med interviewet med den lokale læge. Den lokale læge samt fem ansatte, som UP hævder, er Politikens kilder, siger endvidere, at de er fejlciteret. Politikens erhvervsredaktør, Tage Otkjær, afviser, at Politiken har truet, bestukket, manipuleret med citater eller fejlciteret kilder.

Derimod har UP's øverste daglige ledelse, direktør Carl Bek-Nielsen, bekræftet over for andre medier, at kernen i Politikens omtale er korrekt. Nemlig at det er forekommet, at arbejderne har sprøjtet med det farlige giftstof paraquat uden beskyttelse, samt at virksomheden benytter et af verdens farligste giftstoffer, monocrotophos.

Politikens tv-interview med de ansatte og lægen kan ses på www.politiken.tv. UP's indlæg kan ses på www.unitedplantations.com.”

Til artiklen var indsat et billede med følgende tekst:

”PALMEOLIE. United Plantations har fået lavet en rapport, der viser, at arbejdsforholdene på olieplantagerne i Malaysia er i orden.”

Den 25. oktober 2010 offentliggjorde Energistyrelsen en redegørelse om tilsynsbesøg, som var gennemført den 28.-29. september 2010 på UP. Følgende fremgik bl.a. af rapportens konklusion:

”Energistyrelsen kan på baggrund af tilsynsbesøget med bistand fra den faglige ekspert, som har været udlånt af Miljøstyrelsen, og af den uafhængige RSPO-kontrollør [Roundtable on Sustainable Palm Oil] således opsummerende konstatere:

at United Plantations allerede i 2008 som den første palmeolieproducent blev RSPÅ certificeret.

at der i en sådan RSPO certificering bl.a. indgår 125 bæredygtighedsindikatorer, som skal opfyldes.

at der årligt gennemføres uafhængige RSPO-inspektioner af samtlige bæredygtighedsindikatorer.

at den årlige 2009 RSPO-kontrol af United Plantations bekræftede, at United Plantations stadig overholdt de 125 bæredygtighedsindikatorer.

at der er gennemført en tilsvarende 2010 RSPO-kontrol i august 2010 (som endnu ikke er afrapporteret).

at den særlige RSPO-inspektion af brug og håndtering af plantebeskyttelsesmidler, som er gennemført som led i Energistyrelsens tilsynsbesøg, ikke gav anledning til nogen anmærkninger - hverken i brugen eller håndteringen af disse midler.

at brugen af plantebeskyttelsesmidlet paraquat er helt udfaset pr. 27. september 2010

at brugen af insektmidlet monocrotophos er minimeret som en del af RSPO-certificeringen, og at selskabet har sat sig det mål, at monocrotophos skal være helt udfaset pr. 31. marts 2011. I helt ekstraordinære situationer, hvor der må forekomme udbrud, kan der dog gøres anvendelse af monocrotophos under særlige beskyttelsesforanstaltninger indtil det udviklingsarbejde, som United Plantations har iværksat sammen med BAYER og BASF, finder et alternativ til monocrotophos. Det skal bemærkes, at et sådant ekstraordinært brug fortsat ligger fuldt ud inden for rammerne af de bæredygtighedskriterier, som RSPO certificeringen dikterer, og at et sådant brug kræver forudgående undersøgelse af det malaysiske Landbrugsministerium og en dertil speciel godkendelse for køb.

at selskabet, som en del af udfasningen af monocrotophos, har intensiveret indsatsen for integreret skadedyrsbekæmpelse med bl.a. biologisk bekæmpelse i form af nytteplanter og - dyr samt mikroorganismer.

at der i de årlige RSPO-kontroller og i den særlige RSPO-inspektion som led i Energistyrelsens tilsynsbesøg indgik interviews med plantagemedarbejdere og fagforeningsrepræsentanter, som redegjorde for tilfredsstillende arbejdsforhold, og at der ikke var problemer i form af pesticidforgiftning eller mangelfulde sikkerhedsforhold.

at såvel landsbylægen som Tenaganita har bekræftet over for Energistyrelsen, at lægens udtalelser ikke refererede specifikt til United Plantations plantager, men til plantager generelt.

at såvel Tenaganita som fagforeningsrepræsentanterne fremhævede RSPO-certificeringen som en afgørende platform til at forbedre arbejdsforholdene indenfor oliepalmeplantagerne.

at United Plantations fremstår som meget velfungerende og fremskridtsorienteret virksomhed med stor vægt på bæredygtighed.

at tilsynsbesøget, inkl. deltagelse af ekspert udlånt fra Miljøstyrelsen, har bekræftet, at RSPO certificeringen er en tilfredsstillende og fyldestgørende ramme for at sikre bæredygtig palmeolieproduktion."

Politiken bragte den 27. oktober 2010 i rubrikken "Fejl og Fakta" (1. sektion, side 2) følgende rettelse:

"Selskabet AarhusKarlshamn stod bag den rapport om forholdene på United Plantations i Malaysia, som vi omtalte på side 13 i 1. sektion torsdag 21.10. Det fremgik også af artiklen, men i billedteksten stod der fejlagtigt, at United Plantations "har fået lavet rapporten". Vi beklager den formulering."

Rettelsen var tillige bragt på politiken.dk. Her fremgår den påklagede billedtekst til artiklen fra 21. oktober 2010 imidlertid stadig, men nederst i artiklen er indsat følgende:

"Rettelse: Billedteksten til denne artikel angav i en tidligere version, at United Plantations havde fået lavet den omtalte rapport. Det er ikke tilfældet."

Politiken bragte den 28. oktober 2010 artiklen "*Ngo: Styrelse udelod kritiske oplysninger*" med underoverskriften "*Organisation siger, at den fortalte Energistyrelsen om farlige arbejdsforhold på plantagevirksomheden United Plantations. Det så styrelsen bort fra i rapport.*" Af artiklen fremgik følgende:

"Energistyrelsen bliver nu beskyldt for at have udeladt væsentlige oplysninger i den redegørelse, styrelsen netop har sendt til Folketinget om den danskkontrollerede plantagevirksomhed United Plantations i Malaysia.

Irene Fernandez, der er direktør for den malaysiske græsrodsorganisation Tenaganita, kræver en forklaring på, at Energistyrelsen har set bort fra de oplysninger om stærkt kritisable arbejdsforhold på United Plantations, som hun ifølge eget udsagn har givet styrelsen.

...

Som led i arbejdet med redegørelsen mødtes Energistyrelsen med Irene Fernandez i Malaysia.

»Jeg fortalte dem, at vi for nylig har lavet en rapport, hvor vi interviewede landarbejdere fra tre stater i Malaysia - inklusive 24 sprøjtearbejdere fra United Plantations - og beskrev, hvordan arbejderne havde symptomer på at være forgiftet med pesticider«, siger hun og fortsætter: »Jeg fortalte også, at det

beskyttelsesudstyr, som landarbejderne får udleveret, er uegnet i et varmt, tropisk klima, og derfor tager arbejderne udstyret af».

Ingen af de oplysninger er nævnt i Energistyrelsens redegørelse.

Styrelsen besluttede sig for at undersøge forholdene på United Plantations, efter at Politiken i en række kritiske artikler havde sat fokus på virksomheden.

...

Energistyrelsen afviser kritik

Energistyrelsen samarbejder med United Plantations om et miljøprojekt. Derfor valgte styrelsen at undersøge sagen, da Politiken bragte sine artikler.

United Plantations er efter Politikens artikler holdt op med at bruge paraquat og vil stoppe brugen af monocrotophos til marts næste år. Men virksomheden har afvist al kritik af farlige arbejdsforhold.

»På mødet fortalte jeg Energistyrelsen, at Politikens artikler er i overensstemmelse med vores undersøgelsesresultater«, siger Irene Fernandez. Heller ikke det fremgår af styrelsens redegørelse.

I redegørelsen bliver Irene Fernandez blandt andet brugt til at fastslå, at Politiken skulle have fejlciteret lægen [Person A]. I et interview, der også kan ses på politiken.tv, siger han, at han hver måned i gennemsnit behandler 5-10 patienter fra United Plantations for symptomer på pesticidforgiftning.

Senere har lægen ændret forklaring. Han siger nu, at han talte om patienter fra plantager generelt - ikke kun dem fra United Plantations. Irene Fernandez afviser, at hun - som anført i Energistyrelsens redegørelse - skulle have sagt, at Politiken har fejlciteret lægen: »Det, jeg sagde, var, at lægen nu siger, at han ikke behandler 5-10 patienter om måneden fra United Plantations - men fra plantager generelt«, siger hun.

Derfor beskylder hun Energistyrelsens redegørelse for at være »ufuldstændig og taget ud af sammenhæng«. Energistyrelsens pressechef, Ture Falbe-Hansen, afviser i en mail til Politiken Irene Fernandez' kritik.

Han skriver, at styrelsen i sin redegørelse har medtaget alle de oplysninger fra Irene Fernandez, som var »relevante« for redegørelsen.

Han afviser også, at der skulle være grund til at inddrage den rapport, hvor ngo-organisationen har talt med sprøjtearbejdere på United Plantations, der siger, at de ikke kan holde ud at bruge beskyttelsesudstyret og derudover har symptomer på pesticidforgiftning.

...

Politiken bragte den 29. oktober 2010 artiklen *"FN undrer sig over styrelsens redegørelse"* med underoverskriften *"Energistyrelsens redegørelse om United Plantations ignorerer internationale anbefalinger om at undgå farlige pesticider, mener FN."* Af artiklen fremgik følgende:

»FN's særlige landbrugsorganisation FAO undrer sig kraftigt over Energistyrelsens netop offentliggjorte redegørelse om den danskkontrollerede plantagevirksomhed United Plantations i Malaysia. FAO beskylder styrelsen for at ignorere internationale FN-anbefalinger, der skal sikre landarbejderes sikkerhed, når de arbejder med farlige pesticider. Anbefalinger, som Danmark ellers har forpligtet sig til at følge.

I sin redegørelse forholder Energistyrelsen sig ikke til anbefalingerne og nævner heller ikke, at FAO har fastslået, at det er imod anbefalingerne at bruge yderst farlige pesticider som monocrotophos og paraquat.

...

Energistyrelsen samarbejder med United Plantations om et miljøprojekt, hvilket er grunden til, at styrelsen efter Politikens artikler besluttede sig for at undersøge United Plantations.

Styrelsens redegørelse er stort set rensset for kritik af United Plantations, hvilket FAO nu undrer sig over.

»Danmark er medlem af FAO og har derfor tilsluttet sig vores anbefalinger for brug af farlige pesticider«, siger [Person H] fra FAO's kontor for begrænsning af sundhedsrisici ved sprøjtemidler. Han har tidligere kritiseret United Plantations' brug af monocrotophos og paraquat.

»Vores fortolkning af anbefalingerne er ganske klart, at man skal undgå at bruge farlige pesticider, hvis der er risiko for, at landarbejderne ikke bliver ordentligt beskyttet. Og det er tilfældet i lande som Malaysia, hvor klimaet er varmt, og det derfor er meget ukomfortabelt at bære sikkerhedsudstyr«, siger han.

FAO's anbefalinger

De internationale anbefalinger er nedskrevet i en såkaldt Code of Conduct, som kontrolleres af FN's landbrugsorganisation FAO. Anbefalingerne regulerer, hvordan lande og virksomheder skal undgå pesticider - ikke mindst dem, der er yderst giftige og farlige.

I anbefalingerne under artikel 3.5 står der således, at »pesticider, hvis håndtering og sprøjtning kræver brug af personligt beskyttelsesudstyr, som er ukomfortabelt, dyrt eller ikke virkeligt tilgængeligt, bør undgås, specielt i tilfælde med småbrugere i tropiske klimaer«. Det er denne artikel, som FAO nu beskylder Energistyrelsen for at ignorere.

...

Gift udfases

Energistirelsens pressechef Ture Falbe-Hansen skriver i en mail til Politiken, at styrelsen i sin redegørelse ikke har nævnt FAO's anbefalinger, fordi United Plantations har stoppet brugen af paraquat.

Hvad angår det andet pesticid - monocrotophos - viser styrelsens undersøgelse ifølge Ture Falbe-Hansen, at »sikkerheden vedrørende brugen af monocrotophos er tilfredsstillende«. Derfor har det heller ikke været nødvendigt at inddrage FAO's anbefalinger omkring dette pesticid, understreger han.

Ture Falbe-Hansen henviser også til, at United Plantations vil stoppe brugen af monocrotophos til næste år.

Energistirelsens redegørelse er de seneste dage blevet udsat for hård kritik.

..."

[Person H], FAO, gjorde ved brev af 4. november 2010 Politiken opmærksom på, at han var fejlciteret i artiklen den 29. oktober 2010. [Person H] oplyste generelt om FAO's holdning til risiciene ved pesticider og udtrykte klart, at han ikke konkret kendte til UP's handlemåder på plantagerne i Malaysia, og at han ikke havde læst Energistirelsens rapport.

Den 8. november 2010 bragte Politiken i rubrikken "Fejl og Fakta" (i 1. sektion, side 2) følgende rettelse:

"*United Plantations*: I den nylige artikelserie om brugen af farlige pesticider på United Plantations (UP), Malaysia, har vi citeret en medarbejder ved FN's Fødevare- og Landbrugsorganisation FAO for, at det er risikabelt for plantagearbejdere at anvende pesticider i lande som Malaysia med et varmt og fugtigt klima, hvor der er en betydelig risiko for, at arbejderne undlader at bruge beskyttelsesudstyret. Vi skal præcisere, at den pågældende medarbejder talte generelt og ikke specifikt om UP. FAO har ikke konkret kendskab til vilkårene på UP, men organisationens medarbejder udtrykte overraskelse over, at Energistirelsens redegørelse ikke henviste til FAO's anbefalinger på området. Medarbejderen sagde til Politikens journalist, at "det ville være en god praksis, hvis Danmarks fulgte FAO's anbefalinger."

Yderligere oplysninger

Politiken og politiken.dk har over for Pressenævnet fremlagt delstatistikken fra UP, som blev brugt i forbindelse med udarbejdelsen af rapporten "Communities in Peril" udarbejdet af Pesticide Action Network. Af denne delstatistik fremgik det bl.a., at henholdsvis 67 % og 38 % af de adspurgte 24 mænd og kvinder på UP plantager benyttede henholdsvis respirator [også en form for ansigtsmaske, der kan

rense luften, inden den trækkes ned i lungerne] og ansigtsmaske. Derudover fremgik det af statistikken, at de adspurgte havde oplevet forskellige symptomer i forbindelse med anvendelse af pesticider, som f.eks. svimmelhed (58 % af de adspurgte), hovedpine (58 %) og sløret syn (29 %).

Udover de offentliggjorde pressemeddelelser udsendte UP sideløbende med artiklerne yderligere fire pressemeddelelser, hvori de tilbageviste oplysningerne i avisens artikler.

2 Parternes synspunkter

2.1 United Plantations Berhads synspunkter

Advokat Einersen har oplyst, at UP flere gange med hensyn til medarbejderpleje og arbejdsmiljø har været kåret som førende i Malaysia og i verden blandt palmeolieplantagevirksomheder. Medarbejderne har bl.a. fri bolig og fri lægehjælp på selskabets egne hospitaler og klinikker.

UP blev i 2008 RSPO-certificeret som den første palmeolieproducent i verden. Organisationen arbejder for indførelse af bæredygtig produktion af palmeolie og kræver, at 125 bæredygtighedsindikatorer inden for otte principper overholdes for at kunne opnå RSPO-certificering. Disse bæredygtighedskriterier er verdens strengeste i forhold til en hvilken som helst anden landbrugsafgrøde.

I forbindelse med certificeringen i 2008 kontrollerede RSPO alle dele af UP's virksomhed, herunder virksomhedens medarbejderpleje og brug af sprøjtemidler. Certificeringsbesøget fra RSPOs kontrollører tog fem kontrollører i alt 21 arbejdsdage og involverede input fra 193 interessenter samt et åbent interessentmøde med deltagelse af 150 personer og interviews med medarbejdere fra alle dele af produktionen, uden at ledelsen var til stede. RSPO udfører årlige kontrolbesøg (på UP tager dette besøg tre personer seks dage), og disse besøg har bekræftet, at UP overholder alle de 125 bæredygtighedsindikatorer.

2.1.1 Interviews og kildekritik

På grund af risikoen for tyveri er UP's plantage altid bevogtet af vagter. Vagterne er ikke posteret som en følge af artiklerne. For at få adgang til plantagen skal besøgende således identificere sig. Politikens journalist, [Person B], skaffede sig ultimo august 2010 adgang til plantagen. Så vidt UP er bekendt, skete dette uden, at han anmeldte sit besøg på plantagen.

Påstande om, at de ca. 80 vagter skulle overvåge de ansatte, forekommer da også absurd, når der er tale om 6.000 arbejdere, fordelt på en plantage på 410 km². Påstanden må være udtryk for manglende undersøgelse af forholdene eller bevidst manipulation.

[Person B] ankom sammen med tre medarbejdere fra den lokale NGO-organisation Tenaganita. Ved et af besøgene meddelte en Tenaganita-medarbejder vagten ved indkørslen til plantagen, at de skulle besøge familie på plantagen. De andre besøg fandt sted på en plantage, hvor der ikke er vagt ved indkørslen, men hvor besøg skal anmeldes til ledelsen. Disse besøg blev ikke anmeldt.

Under besøgene talte journalisten med 15-20 medarbejdere. Interviewene blev gennemført med to gange oversættelser, først fra tamil til malaysisk og dernæst fra malaysisk til engelsk. Oversættelserne blev forestået af Tenaganita-medarbejdere, dvs. af ikke-autoriserede oversættere.

Da journalisten valgte at benytte Tenaganita-medarbejderne som mellemlid og oversættere, må Politiken i relation til god presseskik identificeres med Tenaganita, således at Tenaganitas handlinger over for de interviewede personer må betragtes som udført af Politiken.

Vedrørende Tenaganita har advokat Einersen anført, at svogeren til lederen af organisationen er blevet afskediget af UP, og at han efterfølgende førte en retssag mod UP om uberettiget afskedigelse, som han tabte. Den eneste engelsktalende af de tre ansatte fra Tenaganita søgte i 2009 stilling som Research Director i Malaysian Palm Oil Association. Bedømmelseskomiteen bestod af tre medlemmer med Carl Bek-Nielsen som formand. Bedømmelseskomiteen valgte at indstille en anden ansøger. Der er en risiko for, at dette forløb indebærer, at hun har et personligt modsætningsforhold til Carl Bek-Nielsen og dermed

UP. Organisationen fokuserer primært på beskyttelse af kvinders rettigheder og har kun enkelte gange været på besøg på plantagen.

Politiken (Tenaganita medarbejdere) tog fem af de kvindelige medarbejdere med ind på et hotel 15 km væk fra plantagen, hvor Politiken optog en video. På videoen udtaler medarbejderne sig om deres personlige erfaringer, når de bruger sprøjtemidler, selvom de ikke de seneste syv år har arbejdet med sprøjtemidler. Den medarbejder, som udtaler, at hun har fået en skæv fod af at sprøjte sig på foden, har aldrig arbejdet med sprøjtemidler i de 20 år, hun har arbejdet for UP.

To af kvinderne havde modtaget varsel om, at de skulle fraflytte deres huse, fordi deres mænd ikke længere arbejdede på plantagen, og fordi de samtidig havde et uacceptabelt arbejdsfravær uden lovligt forfald. De var dermed i konflikt med UP om spørgsmål, som ikke havde nogen sammenhæng med artiklernes indhold.

De fem kvindelige medarbejdere har over for UP oplyst, at Politikens journalist og Tenaganita ikke fortalte dem, at [Person B] var journalist. Det blev tværtimod oplyst, at journalisten var en ven af Dato' Carl (Carl Bek-Nielsen). Medarbejderne var lokket med til mødet under forskellige påskud, herunder at de skulle til et møde om kvinderettigheder, og at de skulle tale om problemer med afløb i deres huse. Da de kom frem, blev der i stedet optaget en video med dem. Politikens journalist og Tenaganita havde instrueret dem i, hvad de skulle sige, og overtalt dem til at sige noget, de ikke var enige i. Kvinderne har endelig oplyst, at de først fortalte, at de ikke havde skader fra sprøjtning, men at de følte sig manipuleret til at udtale sig på den måde, som journalisten og Tenaganita ønskede, og endte med at give efter.

UP kan naturligvis ikke vide præcis, hvad der foregik mellem journalisten, Tenaganita og medarbejderne. Faktum er imidlertid, at medarbejderne i den færdige video udtaler sig om personlige erfaringer, når de bruger sprøjtemidler.

Det må fremhæves, at der i visse kulturer er en tendens til, at ledende spørgsmål bliver besvaret bekræftende. Hvis en journalist skal have et korrekt svar, må den pågældende derfor formulere sig omhyggeligt og neutralt. Ifølge de oplysninger, som UP's ledelse har modtaget, havde journalisten og Tenaganita ignoreret denne etikette.

Lægen og de fem kvinder – som er Politikens hovedkilder – har erklæret sig uenige i de udtalelser, som fremgår af videoklip på politiken.tv, jf. YouTube-indslagene og erklæringerne fra de fem kvinder, [Person C], [Person E], [Person F], [Person D] og [Person G]. De pågældende er tillige blevet interviewet i forbindelse med de uafhængige rapporter. De har også udtalt sig til andre journalister end Politikens, og her har de på ny bekræftet, at de føler sig manipulerede, og at det, som de er refereret for, ikke er korrekt.

Doktor [Person A], der oplyser, at han får forelagt 5-10 forgiftningstilfælde om måneden fra UP, har efterfølgende udtalt, at han ikke udtalte sig om antallet af forgiftningstilfælde på UP, men tværtimod om antallet af forgiftningstilfælde på andre plantager og hos småbønder. Lægen har desuden bekræftet, at han aldrig har behandlet medarbejdere fra UP mod pesticidforgiftninger. Tenaganita har også bekræftet, at lægen ikke udtalte sig om antallet af forgiftningstilfælde på UP.

Tenaganita optog interviewet med lægen, men har ikke efterfølgende villet udlevere båndet. Tenaganita har imidlertid gennemgået optagelsen og har udtalt sig imod Politikens video, selvom Politiken selv i artiklen af 10. september 2010 henviser til, at Tenaganita vil kunne verificere det korrekte forløb i forbindelse med videoen. Der synes således at være indikationer for, at Politiken har foretaget en manipulerende redigering af klippet.

Det skal desuden pointeres, at lægen såvel som Tenaganita har bekræftet ovenstående over for de uvildige kontrollanter fra henholdsvis Energistyrelsen/Miljøstyrelsen i Danmark, AAK/PricewaterhouseCoopers, RSPO og de malaysiske myndigheder.

Efter malaysisk lovgivning har alle læger en pligt til at rapportere forgiftningstilfælde til myndighederne. Hverken doktor [Person A] eller nogen anden læge, der har behandlet patienter fra UP, har rapporteret

sådanne forgiftningstilfælde i den tid, hvor Carl Bek-Nielsen har været en del af den øverste ledelse af plantagen, dvs. de seneste ca. 10 år.

Da alle de involverede personer fastholder, at Politiken har foretaget en manipulerende redigering af interviewene, og da lægen og de fem medarbejdere selv har ønsket at få råoptagelserne udleveret, gøres det gældende, at der er skabt en betydelig tvivl om Politikens kildemateriale. Det gøres gældende, at Politiken ikke har udøvet tilstrækkelig kildekritik, og at avisens redigering af interviewet med lægen er blevet misvisende. Hertil kommer, at Politiken sammen med Tenaganita har manipuleret de fem kvinder til at udtale sig som sket på videoen. Politiken opfordres til at fremlægge råmaterialet.

Politiken mener, at kildebeskyttelsen skal udstrækkes til også at gælde, når kilderne kan identificeres ud fra Politikens eget materiale (bl.a. er der ikke foretaget stemmeslørning) efter, at de involverede personer selv har givet sig til kende og givet samtykke til ophævelse af kildebeskyttelse. Hvis kildebeskyttelsen stadig skulle gælde i en sådan situation, ville ethvert medie ansvarsfrit kunne fremkomme med enhver beskyldning mod ethvert firma, blot mediet på et tidspunkt havde haft kontakt med en kilde inden for virksomheden. Mediet kunne så referere til en unavngiven kilde, og beskyldningerne kunne ansvarsfrit fortsætte, selv efter at kilden var identificeret og havde meddelt, at kilden var refereret forkert.

Da alle de involverede frivilligt har oplyst deres identitet til UP, er enhver form for kildebeskyttelse ophævet af de pågældende, og således har Politiken heller ikke nogen rimelig interesse i at nægte at udlevere råoptagelserne fra interviews med lægen og de fem kvinder. Tværtimod må nægtelsen skyldes, at der i råoptagelserne er dokumentation for medarbejdernes påstande om, at de er blevet manipuleret, eller at optagelserne er blevet slettet i et forsøg på at undgå afsløring.

Hvis de fem kvinder havde ønsket anonymitet, ville de ikke have behøvet at henvende sig til UP's ledelse (der ikke så hurtigt havde kunnet identificere dem blandt 6.000 medarbejdere) eller at lade sig interviewe af andre journalister.

Til trods for at de fem kvinder havde meddelt, at de var uenige i det, de var refereret for, har Politiken valgt at fortsætte med at bringe artikler om dem. Artiklen den 12. september 2010 indeholder således en række udtalelser, som Politikens kilder havde erklæret sig uenige i, inden artiklen blev publiceret.

2.1.2 Brug af officielle kilder

I video på politiken.dk og i artiklerne i avisen den 8. september og 28. oktober 2010 henvises til en rapport udgivet af den lokale NGO organisation. Det anføres således bl.a. i artiklen den 8. september 2010, at: "det er langt fra første gang, at arbejderne på UP gør opmærksom på, at de bliver syge af arbejdet", hvorefter der henvises til NGO-rapporten. Ligeledes anføres det i artiklen fra den 28. oktober, at "... NGO-organisationen har talt med sprøjtearbejdere på UP, der siger, at de ikke kan holde ud at bruge beskyttelsesudstyret og derudover har symptomer på pesticidforgiftning".

NGO-rapporten indeholder imidlertid ingen oplysninger om, hvorvidt UP's medarbejdere har klaget over symptomer. UP nævnes alene et sted i rapporten, hvor det opsummeres, hvem der har deltaget i undersøgelsen. Der er ingen indikationer for, at deltagerne i undersøgelsen fra UP har klaget over forgiftningssymptomer. Hertil kommer, at den pågældende NGO-rapport viste, at der i det område, hvor UPs plantage ligger, var langt den største brug af sikkerhedsudstyr (96 % af de adspurgte, mod 1 % i Andhra Pradesh, en delstat i Indien).

Rapporten kunne således ikke bruges til støtte for et argument om, at UP's medarbejdere skulle have klaget over symptomer. Tværtimod har hverken Pesticide Action Network (som stod for udarbejdelsen af rapporten og er medlem af RSPO) eller Tenaganita (som hjalp Pesticide Action Network med at udarbejde rapporten) rettet henvendelse til UP eller rettet nogen kritik mod UP i anledning af rapporten.

Det materiale, som Politiken har fremlagt ved brev af 18. november 2010 til Pressenævnet om NGO-rapporten, har UP ikke haft rådighed over og kan derfor ikke vurdere, om det er refereret korrekt. Det

bemærkes dog, at det fremgår af det fremlagte materiale, at alle adspurgte svarede, at de bruger beskyttelsesudstyr.

I artiklerne citeres FN's landbrugsorganisation flere steder. Gengivelsen af disse udtalelser er misvisende. Organisationen FAO har ikke taget stilling til, om UP følger FAO's retningslinjer. Politikens kilde er en medarbejder hos FAO, som ikke udtaler sig på organisationens vegne, og som ikke udtaler sig om UP. Den pågældende medarbejder, [[Person I]], har herudover oplyst, at han aldrig har udtalt sig om forholdene på UP eller om Energistyrelsens rapport, jf. FAOs brev af 4. november 2010 til Politiken.

Politiken har således anvendt NGO-rapporten og de generelle udtalelser om pesticider fra en medarbejder ved FAO på en misvisende måde, hvorved læseren bibringes et klart indtryk af, at officielle kilder har udtalt kritik af UP's medarbejderpleje, selvom forholdet er det, at den eneste kritik herimod udspringer af Politikens artikler.

Lignende misvisende brug er der tale om i relation til artiklen af 21. oktober 2010, hvor Politiken antyder, at sikkerheden ikke var i orden, da Politiken besøgte plantagen, men at den efterfølgende er bragt i orden. I billedteksten anføres samtidig, at UP har fået lavet en rapport. Dette er ikke korrekt, idet rapporten er udarbejdet af og for AarhusKarlshamn.

2.1.3 Uafhængige undersøgelser af United Plantations

Som en konsekvens af artiklerne har en række af UP's kunder og samarbejdspartnere gennemført gennemgribende undersøgelser af UP, og UP har haft besøg af journalister fra flere lande.

Undersøgelserne er dokumenteret ved følgende rapporter og breve: brev fra det malaysiske Arbejdsministerium, Rapport fra UP's største kunde AarhusKarlshamn AB (bistået af en uafhængig kontrollant fra PricewaterhouseCoopers) og rapport fra Energistyrelsen. Endvidere er der gennemført et ekstraordinært lægecheck af samtlige medarbejdere, der arbejder med sprøjtemidler. Lægetjekket inkluderede bl.a. analyse af deres blod, nyre- og leverprøver, røntgenbillede af brystkasse, samt undersøgelse af hænder, fingre, fødder og øjne. Resultatet fra prøverne, hvor blodprøverne blev analyseret af et uafhængigt laboratorium, viste ingen tegn på pesticidforgiftning eller nogen form for overeksponering hos medarbejderne.

Det bemærkes, at AarhusKarlshamn og UP ikke er koncernforbundne. Endvidere er PricewaterhouseCoopers AB, Sverige, ikke UP's revisor, og revisorer skal i øvrigt efter lovgivningen være uafhængige.

Vedrørende Energistyrelsens rapport har advokat Einersen anført, at det fremgår af de dokumenter, som han efter anmodning om aktindsigt har modtaget fra Energistyrelsen, at Energistyrelsen har forsøgt at komme i kontakt med Tenaganita, men at styrelsen ikke den 16. november 2010 havde modtaget svar fra Tenaganita.

2.1.4 Manglende undersøgelser

Politiken har, UP bekendt, i forbindelse med sine besøg i Malaysia ikke været i kontakt med eksperter eller organisationer inden for palmeolieindustrien. Politiken har hverken været i kontakt med RSPO, der internationalt set er den mest anerkendte, uafhængige organisation med ekspertise om bæredygtighed i forbindelse med produktion af palmeolie, eller medbragt sine egne eksperter under besøgene på plantagen. De eneste eksperter, der citeres i artiklerne, baserer deres viden om forholdene hos UP på de oplysninger, som Politiken har givet dem.

Politikens artikler baseres følgelig udelukkende på samtaler med tilfældige medarbejdere, som alle efterfølgende har oplyst, at de enten ikke har udtalt sig som citeret eller er blevet manipuleret til at udtale sig på denne måde.

Det gøres gældende, at undladelsen af at opsøge kilder med ekspertviden er i strid med de vejledende regler for god presseskik (pkt. A.1 og A.3).

2.1.4.1 Forgiftningstilfælde

Det er som ovenfor anført tvivlsomt, om doktor [Person A] har udtalt, at han behandler 5-10 patienter om måneden med forgiftningssymptomer fra UP's plantage.

Det er helt usandsynligt, at denne påstand kunne være sand. På selve Jendarata plantagen er der en lægeklinik og et hospital. Behandling på klinikken og hospitalet er gratis for medarbejderne, som derimod selv skal betale, hvis de vil benytte en anden læge. Efter offentliggørelsen af artiklerne har UP været i kontakt med otte andre lægeklinikker inden for 10-15 kilometer fra plantagen. Alle disse har givet UP en skriftlig bekræftelse på, at de aldrig har behandlet medarbejdere fra UP med pesticidforgiftninger.

Hvis en tilfældigt udvalgt læge blandt i hvert fald ni læger i området uden for plantagen skulle behandle 5-10 patienter fra UP om måneden med forgiftningssymptomer, ville der statistisk set være et enormt antal arbejdere med forgiftningssymptomer på UP's plantage. Dette skal ses i sammenhæng med, at der er ca. 6.000 arbejdere, at kun ca. 400 af disse arbejder med sprøjtemidler, og at der er adskillige andre læger, som plantagearbejderne i givet fald kunne kontakte uden for plantagen. Det kan samtidig bemærkes, at doktor [Person A] arbejder for et konkurrerende plantageselskab, hvorfor værdien af hans udsagn under alle omstændigheder må være tvivlsom.

Politiken har endvidere oplyst, at de har talt med 15-20 arbejdere. Arbejderne er refereret for at udtale sig om forhold, som ganske enkelt ikke er mulige, jf. nedenfor om UP's anvendelse af sprøjtemidler. Politiken må dermed enten have misforstået sine kilder eller have undladt at udøve den fornødne kildekritik.

2.1.4.2 Forgiftningssymptomer

Det anføres i artiklerne, at medarbejderne har symptomer på forgiftning ("arbejdere bliver syge", "når jeg spildte noget af giften på min arm, faldt hårene på armen af"). Politiken har ikke fået foretaget undersøgelse af nogen af medarbejderne eller undersøgt, om de malaysiske myndigheder skulle have modtaget indberetninger fra læger om forgiftningstilfælde.

Det er tvivlsomt, om Politiken, inden de første artikler blev trykt, overhovedet gik så dybt i sine undersøgelser, at de kendte til reglen om lægers pligt til indberetning af forgiftningssymptomer. Ved UP's pressemeddelelse af 9. september 2010 blev Politiken dog gjort opmærksom på disse regler, ligesom UP redegjorde for de 12.000 undersøgelser, som da var blevet foretaget af medarbejdernes sundhed (herunder undersøgelser med blodprøver og undersøgelser af den biologiske optagelse af organofosfat), og konklusionerne om, at ingen af medarbejderne havde forgiftningssymptomer.

På trods heraf valgte Politiken den 10. og 15. september 2010 at gentage sine beskyldninger om forgiftning ("en række lidelser, som ifølge eksperter er klare symptomer på pesticidforgiftning" og "ude i plantagerne indånder arbejderne de sundhedsskadelige giftstoffer") – igen uden at undersøge, om der fandtes nogen form for indberetninger til de malaysiske myndigheder.

Politiken har senere forsøgt at forsvare sig med, at medarbejderne var syge, da Politiken talte med dem, men at de måske senere er blevet raske – et synspunkt, der er aldeles uden fundering, da de frikendende lægeundersøgelser strækker sig over adskillige år, og da forgiftning med paraquat eller monocrotophos ikke forsvinder fra kroppen i løbet af en måned (den tid, der gik fra avisens besøg, og til UP fik gennemført en ekstraordinær lægeundersøgelse).

Påstandene om forgiftning er dermed slet ikke undersøgt, og de er gentaget efter, at UP havde tilbagevist påstandene. Hvis påstandene var rigtige, kunne de indebære, at plantagen ville blive lukket af de malaysiske myndigheder, hvorved 6.000 medarbejdere ville miste deres arbejde og en milliardforretning forsvinde.

Påstandene har betydet, at der af danske og malaysiske myndigheder samt kunder er foretaget granskninger af virksomheden, hvilket har indebåret ganske betydelige omkostninger for såvel UP som kunderne og myndighederne. Ligesom påstandene har betydet, at UP har mistet omsætning.

Det eneste, Politiken har gjort for at underbygge sine påstande om forgiftningssymptomer, er at tage nogle billeder, som angiveligt skulle vise forgiftningssymptomer. Billederne viser imidlertid indgroede

negle, svampeinfektion og negle farvet med neglelak. I bragte sammenhæng må læseren opfatte billederne af røde negle således, at der vises symptomer på forgiftning, selvom der reelt blot vises brug af rød neglelak. Forgiftning med paraquat kan medføre, at neglene sprækker og falder af, men forårsager efter det oplyste ikke røde negle.

Det er i strid med god presseskik at fremføre så alvorlige påstande uden skyggen af dokumentation, jf. de vejledende regler for god presseskik pkt. A.3, ligesom det er i strid med god presseskik at gentage påstandene efter, at kildegrundlaget er smuldret, og at bruge billeder til dokumentation for forgiftningssymptomer, selvom de intet viser herom.

2.1.5 Arbejdet med sprøjtegifte

Brug af ukrudts- og insektmidler. Efter RSPOs standarder er brug af midlerne paraquat og monocrotophos tilladt, - forudsat at der er lagt en plan for reducere og/eller udfasning af brugen. Paraquat (ukrudtsmiddel) bruges som sprøjtemiddel mod ukrudt mellem træerne, dvs. ikke i nærheden af oliepalmerne frugter, der hænger adskillige meter over jordfladen. Monocrotophos (insektmiddel) anvendes ikke som sprøjtemiddel, men anvendes alene til injektion i palmestammerne mod to alvorligt skadelige insektarter, hvis angreb kan betyde standsning af frugtproduktion i flere år, og som ubehandlet kan sprede sig over og ødelægge flere tusinde hektar. Midlet sprøjtes ind i angrebne træer med en kanyler, hvorefter hullet lukkes med ler. Heller ikke dette middel kommer i nærheden af oliepalmerne frugter.

Paraquat og monocrotophos har siden henholdsvis 2007 og 2003 været forbudt i EU, men er tilladt i en lang række lande, herunder Malaysia.

UP's olie er undergivet løbende kontrol og har ikke på noget tidspunkt indeholdt spor af sprøjtemidler. Midlerne bruges da også for at holde andre planter nede eller for at undgå angreb af insekter, men ikke for at forlænge frugternes holdbarhed.

UP har i en årrække haft stor fokus på at implementere et biologisk skadedyrsbekæmpelsessystem, hvor kemisk insektbekæmpelsesmiddel (herunder monocrotophos) kun anvendes, såfremt andre tiltag ikke formår at bekæmpe angrebet. Tiltagene inkluderer lige fra klassisk biologisk bekæmpelse, hvor nytteplanter plantes for at tiltrække og fastholde nyttedyr, til brugen af ugler til rottebekæmpelse.

UP's brug af de to midler har i de senere år været støt faldende, hvilket også er bemærket i RSPO's årlige Assessment Reports. Siden 2008 har UP målrettet arbejdet på at minimere brugen af paraquat, og i maj 2010 besluttede bestyrelsen helt at udfase paraquat ved udgangen af 2010. Denne målsætning blev allerede opfyldt pr. 1. oktober 2010.

Brugen af monocrotophos er ligeledes blevet reduceret markant over en årrække. Siden 2006 med ca. 50 %. UP har en intern målsætning om at udfase brugen af monocrotophos ved udgangen af første kvartal 2011.

Til sammenligning har UP's brug af nævnte sprøjtemidler pr. ton færdig olie ligger på 2,5 % af en gennemsnitlig (ikke genmodificeret) sojaolieproducents forbrug af sprøjtemidler og på 10 % af en gennemsnitlig (ikke genmodificeret) rapsolieproducents forbrug af sprøjtemidler.

Flere steder i artiklerne er der grundlæggende misforståelser af fundamentale forhold hos UP samt om arbejdet med sprøjtning. Som nævnt bruges monocrotophos således ikke som sprøjtegift, og sprøjtning gennemføres 3-4 gange om året. Den sker lige efter opsamling af løse frugter, således ikke "dagen inden" eller "lige inden", der opsamles løse frugter. At en kvinde citeres for ofte at røre ved "palmefrugter, som lige er blevet sprøjtet med sprøjtegifte", eller at medarbejderne citeres for at kunne lugte, at "pesticiderne stadig sidder på frugterne, når vi skal samle dem sammen" må bero på en misforståelse, da sprøjtning med paraquat foregår ved jorden – ikke oppe i træer og dermed ikke på frugtbundterne.

Afløbene er rene. Hvis Politiken havde set på et afløb, ville de have set det rene vand og eventuelt fisk, frøer, snegle, vandslanger og insekter – eller medarbejdere, som brugte deres fritid på at fiske i det klare vand. Sække med løse frugter vejer desuden 16 kg., og ikke – som anført af Politiken – 50 kg.

At monocrotophos er så giftig, at man kan ”dø, blot man får dråber af det på huden”, er ikke korrekt. Studier af rotter, jf. hjemmesiden www.pan-uk.org/pestnews/Actives/monocrot.htm, viser, at en dødelig dosis af monocrotophos optaget gennem huden andrager 354 mg pr. kg kropsvægt, hvilket for en voksen mand (70 kg) vil kræve 25 g monocrotophos i ufortyndet form. Når midlet anvendes til sprøjtning (dette er ikke den form, som UP anvender midlet i, men er udgangspunktet for Politikens artikel), anvendes det ikke i ren form. Det benyttes således her normalt fortyndet 10.000 gange. Når midlet anvendes til indsprøjtning, leveres det i tætte beholdere med kanyle på, dvs. et lukket system, hvorfra der kun kommer monocrotophos ud, når det injiceres i stammerne.

De påstande, som er rejst med udtalelserne, viser, at Politiken slet ikke har undersøgt forholdene eller medarbejderne, inden artiklerne blev bragt, og at Politiken end ikke har set en eneste sprøjtning på plantagen eller set på de omtalte afløb. Det gøres gældende, at det er i strid med god presseskik at fremføre og fastholde så alvorlige påstande uden at have foretaget skyggen af undersøgelse.

2.1.6 Forelæggelse

Da UP blev bekendt med, at Politiken var ved at skrive en artikel om brugen af sprøjtemidler, valgte UP den 21. august 2010 at offentliggøre en pressemeddelelse om beslutningen fra 2008 om udfasning af brugen af paraquat. Ingen af UP's kunder havde forud for august 2010 stillet spørgsmål til virksomhedens brug af sprøjtemidler, og UP havde derfor ikke haft behov for at informere markedet om beslutningen, førend UP modtog kundeforhøring med specifikke spørgsmål om paraquat.

På baggrund af oplysningerne fra de interviewede personer vedrørende omstændighederne omkring interviewet – herunder navnlig oplysningerne om, at medarbejderne var blevet manipuleret til at komme med udsagn, de ikke var enige i, samt det forhold, at journalisten først henvendte sig til UP's ledelse efter, at han var taget fra Malaysia – besluttede UP sig for ikke at udtale sig til Politiken. Det efterfølgende forløb dokumenterer også, at formålet med kontakten til UP ikke var et ønske om at få oplysninger om faktum, men derimod et ønske om at få yderligere skyts til kampagnen mod UP.

Virksomhedens holdning blev offentliggjort ved pressemeddelelser og video på YouTube.

2.1.7 Undladelse af at berigtige forhold og genmæle

I henhold til de vejledende regler om god presseskik har Politiken pligt til at bringe berigtigelser af alle de forhold, der omtales i genmælet. Disse berigtigelser skulle have været bragt, så snart Politiken blev opmærksom på dem. Hertil kommer, at det bragte genmæle ikke opfylder kravene til et genmæle.

For det første er det ikke bragt på en tilstrækkelig fremtrædende måde. Det forekommer helt malplaceret og chikanøst at bringe et genmæle af en artikelserie om en erhvervsvirksomhed i debatdelen af kultursektionen. Denne placering er utilstrækkelig, når der er tale om et genmæle vedrørende en artikelserie, som har indeholdt fem forsideartikler. Herudover opfylder overskriftens størrelse ikke kravene i medieansvarslovens § 39, stk. 1.

For det andet blev genmælet ændret, så det fremstod som et læserbrev i stedet for som et genmæle. Dermed kommer genmælet til at fremstå som en mere eller mindre tilfældig holdning hos to advokater. Det gøres således gældende, at genmælet klart skulle angive at være et genmæle i stedet for at bringe det som et debatindlæg. Der henvises i denne forbindelse til Pressenævnets kendelse af 26. oktober 1995 og FED 1997.386 Ø. I sidstnævnte dom havde Politikens erhvervsredaktør skrevet en af de kritiserede artikler.

For det tredje opfylder den artikel, som er bragt oven for ”genmælet”, ikke kravene i medieansvarsloven om, at redaktionelle bemærkninger i anledning af genmælet skal indskrænkes til faktiske oplysninger. Overskriften indeholder således en gentagelse af de beskyldninger, som var indeholdt i de omhandlede artikler. Politiken redegør endvidere for egne arbejdsmetoder, oplysninger, som ingen sammenhæng har med genmælet. Det er vildledende, at Politiken antyder, at UP ikke har villet kommentere sagen. Forsvarstalen om bl.a., at Politiken ikke har presset eller truet medarbejderne, vedrører ikke genmælet, selvom den fremstår som en redaktionel kommentar til genmælet. Den vedrører alene klagen

over overtrædelse af god presseskik samt den kritiske omtale af Politikens arbejdsmetoder i andre medier og i UP's pressemeddelelser. Politiken gentager endvidere beskyldninger mod UP og vælger at fortolke deres egne artikler.

For det fjerde havde UP ret til at få bragt det fulde genmæle. Det bragte genmæle svarer til version 1, som var vedlagt anmodningen om genmæle. Version 2 af genmælet var suppleret med en række oplysninger og korrektion af værdiladede udtryk. Den omfattende og hetz-agtige artikelserie må kunne kræves imødegået med et mere omfattende genmæle.

2.2 Politiken og politiken.dk's synspunkter

Avisen har anført, at kernen i artikelserien er, at plantagens medarbejdere til tider har håndteret to særdeles farlige giftstoffer, paraquat og monocrotophos, uden beskyttelsesudstyr. Efter at Politiken indledte sin artikelserie, er brugen af paraquat indstillet, og UP har oplyst, at man i marts 2011 holder op med at anvende monocrotophos.

Arbejderne kan ikke holde ud at have det meget omfattende beskyttelsesudstyr på i det varme og fugtige klima, og de fortæller om symptomer, som efter deres opfattelse skyldes arbejdet med sprøjtegifte, og som ifølge eksperter er klassiske symptomer på pesticidforgiftning. De ansatte var bange for repressalier fra deres arbejdsgiver og betingede sig, at de kunne udtale sig anonymt. Virksomhedens ledelse har konsekvent afvist at udtale sig til Politiken, men har over for andre medier bekræftet, at det forekommer, at der arbejdes uden beskyttelsesudstyr.

I TV-Avisen torsdag den 9. september kl. 18.30 udtalte UP's administrerende direktør, Carl Bek-Nielsen, at: 'Der er så nogle tilfælde, hvor, hvis eftersynet ikke er så skrap, og manageren eller supervisoren ikke er omkring, så er der måske nogle af arbejderne, der tager sikkerhedsudstyret af, og det er noget, som man ikke rigtig kan benægte. Det kan man ikke. Altså, det sker desværre af og til'.

Det journalistiske hovedindhold i artiklerne er således uanfægtet.

2.2.1 Interviews og kilder

Af hensyn til kildebeskyttelsen kan Politiken ikke indgå i nogen form for drøftelser af kilders identitet, og Politiken kan derfor ikke efterkomme UP's opfordring om at afsløre kilderne. Alle principper om journalistik fairness, kildekritik og kontrol af oplysninger er overholdt, ligesom ingen udefrakommende har fået lov til at påvirke det færdige produkt. Der er ikke manipuleret med kilder eller oplysninger eller stillet ledende spørgsmål.

Politiken har ikke opført sig i strid med de presseetiske regler, hverken under arbejdet i Malaysia eller ved den efterfølgende redigering og offentliggørelse.

Politikens journalist mødtes med landarbejderne i private hjem på UP efter arbejdstid. Han har ikke sneget sig ind på området, men brugt de almindelige adgangsveje, bl.a. som passager i en bil. På intet tidspunkt har Politikens medarbejder nægtet at oplyse sin identitet eller udgivet sig for en anden.

Sammenlagt har Politiken på forskellige møder talt med 15-20 landarbejdere fra UP. [Person B] fortalte Tenaganita, at han kom fra Politiken, og fortalte herom under møderne. Medarbejderne udtrykte generelt frygt for konsekvenserne, hvis deres arbejdsgiver opdagede, at de havde besøg af pressen. Journalisten forsøgte at gennemgå oplysningerne fra mødet ved igen at mødes med medarbejderne. En håndfuld arbejdere indvilligede i at mødes igen. Interviewet med gruppen af kvindelige arbejdere måtte imidlertid holdes uden for plantagens område på grund af frygt.

Journalisten fortalte ikke de enkelte grupper af arbejdere hvilke af deres kolleger, han mødtes med, så de har i vid udstrækning udtalt sig uafhængigt af hinanden.

Spørgsmålene på møderne blev oversat af Tenaganitas medarbejdere til UP's arbejdere ('field workers'). Nogle gange oversatte de til engelsk, andre gange til malaysisk, hvorefter en Tenaganita-medarbejder oversatte videre. Medarbejderen taler malaysisk og engelsk flydende.

Politikens medarbejder indskærpede over for de ansatte, at de skulle være ærlige i deres beskrivelser af arbejdsforholdene, og stillede neutrale spørgsmål. Der var således ikke tale om, at han forholdt sig ukritisk til kilderne eller undlod at sikre sig korrekte oversættelser. På samtlige møder var han desuden meget omhyggelig med at undersøge det grundlag, de interviewede personer udtalte sig på.

De kvinder, som udtaler sig på videoen offentliggjort på politiken.tv, har inden for de seneste år arbejdet med enten at sprøjte pesticider, indsamle nedfaldne palmefrugter eller stoppe huller, når palmetræerne er blevet injiceret med monocrotophos. Nogle af disse jobfunktioner har alle kvinderne på videoen udført, men det er ikke alle, der har arbejdet med monocrotophos.

De pågældende landarbejdere fortalte Politiken, at selv om der er to lægeklinikker på UP's plantager i Malaysia, får de ikke den fornødne behandling her. Standarden var, at de fik udleveret nogle albyl-lignende tabletter – stort set lige meget hvilken lidelse, de kom med. Flere opsøgte derfor for egen regning dr. [Person A], som er specialist i arbejdsmedicin, og som har sin egen klinik tæt på UP's plantage. Derudover er han som læge tilknyttet en anden plantagevirksomhed end UP.

Politiken har udøvet den nødvendige kildekritik. Landarbejderne på UP erklærede, at de var bange for at miste job og bolig, hvis de kritiserede arbejdsforholdene offentligt. Når de alligevel ville medvirke, var det fordi, de var utrygge ved arbejdet med pesticider.

Ved brug af anonyme kilder skal der i sagens natur udøves ekstra stor forsigtighed, og man skal være yderst påpasselig med at stille opklarende spørgsmål og dobbelttjekke oplysninger. Det er sket konsekvent.

Praktiserende læge, [Person A], stod frem ved navn, men pludselig efter at have talt med UP udtalte han det modsatte af, hvad han havde udtalt til Politiken. Dr. [Person A] udtalte sig som beskrevet tidligere og som refereret i Politiken. Lægens efterfølgende, stærkt reviderede udtalelser på UP's video blev refereret loyalt i avisen. Der blev samtidig bragt link til optagelserne på virksomhedens hjemmeside.

Politiken har også både beskrevet og bragt link til UP's optagelse med en gruppe kvinder, som hævdes at være identiske med dem, som medvirker på Politikens video.

På grund af hensynet til kildebeskyttelsen vil Politiken naturligvis ikke oplyse, om kvinderne på den omtalte optagelse er identiske med dem, som Politikens journalist har talt med.

2.2.2 Brug af officielle kilder

Politiken afviser at have misbrugt officielle kilder. Græsrodsorganisationen Tenaganita har undersøgt brugen af pesticider på forskellige plantager som et bidrag til rapporten *Communities in Peril*, udgivet i 2010 af Pesticide Action Network. Politiken har set delstatistikken fra UP, som bygger på samtaler med 10 kvindelige og 14 mandlige arbejdere. De beretter i vidt omfang om symptomer, som de forbinder med brugen af pesticider: svimmelhed, hovedpine, synsforstyrrelser, svedeture, rysten på hånden, kramper, usikker gang, trækninger ved øjet, øget spytafsonding, kvalme, opkastninger, søvnløshed, åndedrætsbesvær, hudproblemer, diarre, hjerterytmeforstyrrelser og brystmerter.

Politiken omtalte 21. oktober 2010 loyalt AarhusKarlshamns rapport om forholdene på UP. Når avisen skrev, at forholdene ”nu er i orden”, er det, fordi de ganske åbenlyst ikke var i orden, da Politiken besøgte plantagen. Et tilsyn kan i sagens natur kun give et billede af den aktuelle situation, og det er særdeles glædeligt, hvis de kritisable forhold er bragt i orden.

Politiken har anført, at det er væsentligt i forbindelse med vurderingen af rapportens troværdighed, at AarhusKarlshamn er en stor kunde hos UP, og at de to virksomheder er koncernforbundne via United International Enterprises Ltd. Det bør også noteres, at UP's adm. direktør Carl Bek-Nielsen, er næstformand i AarhusKarlshamns bestyrelse, og at UP's finansdirektør, Martin Bek-Nielsen, ligeledes sidder i bestyrelsen.

PricewaterhouseCoopers, der har deltaget i arbejdet med rapporten, er virksomhedens revisor.

Hvad angår den redegørelse om arbejdsforholdene, som Energistyrelsen har udarbejdet, må den betegnes som stærkt mangelfuld. På trods af, at græsrodsorganisationen Tenaganita på et møde udtrykkeligt oplyste styrelsen om sin undersøgelse af 24 sprøjtearbejdere fra UP, nævnes undersøgelsen ikke med et ord. Rapporten konkluderer i øvrigt i strid med sandheden, at Politiken har fejlciteret dr. [Person A].

I redegørelse fra Politikens journalist om hans arbejdsmetoder og artiklernes tilblivelse fremgår det, at [[Person I]] fra FAO forinden har godkendt alle citater, som Politiken har anvendt. Men det er korrekt, når UP anfører, at [[Person I]] ikke udtalte sig specifikt om UP. Det har Politiken heller ikke citeret ham for, men derimod at han mener, det generelt er forkert at bruge farlige pesticider i varme lande som Malaysia, hvor landarbejderne ikke kan holde ud at have beskyttelsesudstyret på.

Af hensyn til kildebeskyttelsen og avisens troværdighed indgår Politiken ikke i drøftelser eller overvejelser af nogen art om unavngivne kilders identitet.

2.2.3 Undersøgelser og kontakt til eksperter

Politiken afviser, at der er tale om mangelfuld undersøgelse, eller at Politiken har undladt at inddrage ekspertkilder. Politiken har konsulteret såvel danske som udenlandske eksperter, både med generel viden om pesticider og om de specifikke forhold i Malaysia.

Blandt kilderne er: National Poison Center ved Universiti Sains Malaysia, FN's landbrugsorganisation, FAO, professor Flemming Konradsen, der er ekspert i pesticidforgiftning og professor på Institut for International Sundhed på Københavns Universitet, overlæge Erik Jørs på Klinik for Arbejds- og Miljømedicin på Århus Universitetshospital og professor i økologi og miljølære og tidligere formand for EU's videnskabelige komite for giftige stoffer Finn Bro-Rasmussen.

Lokalt har Politiken blandt andet talt med National Poison Center og med praktiserende læge [Person A]. Denne oplyser på en videooptagelse på politiken.tv, at han hver måned behandler 5-10 medarbejdere fra UP med symptomer på pesticidforgiftning. Politiken kan kun gisne om, hvorfor dr. [Person A] på den videooptagelse, som UP senere lod optage, har valgt at lægge afstand til sine helt utvetydige udtalelser til Politiken, som er offentliggjort på politiken.tv.

2.2.4 Forgiftning

Politiken har ikke bragt forkerte oplysninger om forgiftningssymptomer. Ud over den lægelige vurdering, som dr. [Person A] gav i ovenstående interview, har et stort antal plantageansatte uafhængigt af hinanden beskrevet gener og symptomer, som efter deres opfattelse skyldes, at de arbejder med pesticider.

Som det fremgår af Politikens artikler, beskriver en landarbejder det således, at de befinder sig i et dilemma, da de er bange for sprøjtegifte, men ikke kan holde ud at have beskyttelsesudstyret på. Politiken har endvidere henvist til de udtalelser, som er gengivet i artiklerne fra landarbejdere om bl.a. paraquat i øjet, gener ved toiletbesøg, smerter i ryggen og underlivet af at bære på afgrøder og en skæv fod.

Derudover fremgår det af artiklerne, at en arbejder beskrev, hvordan beskyttelsesudstyr ofte havde mangler eller var defekt.

Som både arbejderne selv og uafhængige eksperter har påpeget, er det så varmt at bære beskyttelsesudstyret i Malaysias klima, at man kun kan holde ud at have det på i få timer om dagen. [Person H] fra FAO's kontor for begrænsning af sundhedsrisici ved sprøjtemidler udtalte således til Politiken, at man skal undgå at bruge farlige pesticider, hvis der er risiko for, at landarbejderne ikke bliver ordentligt beskyttet. Dette er tilfældet i lande som Malaysia, hvor klimaet er varmt, og det derfor er meget ukomfortabelt at bære sikkerhedsudstyr.

2.2.5 Arbejdet med sprøjtegifte

Politiken har ikke bragt ukorrekte oplysninger om anvendelsen af pesticider og om midlernes farlighed. Både paraquat og monocrotophos er i artiklerne omtalt som sprøjtegifte, fordi det er den almindelige

danske betegnelse for kemiske midler, der bruges til bekæmpelse af plantesygdomme, skadedyr eller ukrudt.

Det er også nøje angivet, hvordan arbejdet med pesticiderne foregår. Det fremgår således af artiklerne, at monocrotophos ikke forstøves, men sprøjtes ind i træstammer, og at monocrotophos - i dette tilfælde et produkt med varemærket Bullet - injiceres i træstammer.

Monocrotophos er klassificeret i WHO's klasse Ib – "highly hazardous" og forbudt i Danmark og en række andre lande, hvor klimaet ellers tillader brug af beskyttelsesdragter. FAO betegner monocrotophos som "a highly toxic pesticide" og understreger, at brugen især udgør et problem i udviklingslande. Paraquat er klassificeret af WHO i klasse II, og FAO fraråder brugen af midlet i lande med varme klimaer.

2.2.6 Forelæggelse

Politiken henvendte sig allerede til UP, mens artikelserien blot befandt sig på idéplan, for at få lov til at besøge virksomheden og for at få ledelsen i tale. Efter indledende baggrundssamtaler med administrerende direktør Carl Bek-Nielsen afviste han yderligere kontakt med begrundelsen "manglende tid". Senere har virksomhedens ledelse konsekvent afvist at tale med Politiken, angivelig på grund af tillidsbrud.

Før offentliggørelsen af hver eneste artikel har Politiken bedt UP's ledelse om at korrigere eventuelle forkerte oplysninger eller misforståelser, men Politikens henvendelser har været forgæves. Politiken har således gengivet virksomhedens synspunkter, som de fremgår af selskabets hjemmeside.

Carl Bek-Nielsen har dog valgt at udtale sig til andre medier. Set på den baggrund er det højst ejendommeligt, at UP reagerede så sent og i form af det genmælekrav, som Politiken modtog den 4. oktober 2010.

Politiken har også konsekvent og loyalt gengivet den meget hårde kritik af Politikens journalistik fra ledelse og medarbejdere - herunder beskyldningerne om, at Politiken skulle have gjort brug af trusler og bestikkelse for at fremtvinge bestemte udtalelser mod UP. Sidstnævnte afvises. Også efterfølgende arbejdsmiljørapporter, som er udarbejdet af AarhusKarlshamn og af Energistyrelsen, er omtalt.

Politiken beklager, at der i artiklerne er forekommet mindre, faktiske fejl. De er naturligvis blevet rettet.

2.2.7 Berigtigelser og genmæle

I overensstemmelse med god presseskik er fejl blevet rettet, så snart de er kommet til avisens kendskab, som det i øvrigt er Politikens praksis. Det er sket i Læsernes Redaktørs faste rubrik "Fejl og Fakta". Har fejlene optrådt på politiken.dk, er de blevet rettet samme sted.

Det blev således rettet den 14. september, at UP skulle have haft underskud i 2009, den 16. september blev det rettet, at ATP skulle være aktionær i UP, den 12. oktober blev det præciseret, at UP ikke har aktier i AarhusKarlshamn, og at virksomhederne ikke er søsterselskaber, den 27. oktober rettede og beklagede avisen en billedtekst, hvor der stod, at UP havde fået lavet AarhusKarlshamns rapport om arbejdsforholdene. Den 8. november præciserede avisen, at [Person H] fra FAO havde udtalt sig generelt om brugen af farlige pesticider i klimaforhold som i Malaysias og ikke specifikt om UP.

Eftersom det er Politiken magtpåliggende at lade alle parter komme til orde, valgte Politiken imidlertid – bortset fra ganske få bemærkninger om småfejl, der allerede var rettet – at offentliggøre virksomhedens sagsfremstilling i form af den tekst, der blev fremsendt som genmæle. Offentliggørelsen skete den 13. oktober 2010.

Avisen har på ovennævnte baggrund afvist at have overtrådt god presseskik eller at have bragt et utilstrækkeligt genmæle i forbindelse med sin artikelserie.

3 Pressenævnets begrundelse og afgørelse:

I sagens behandling har følgende nævnsmedlemmer deltaget: Axel Kierkegaard, Jan Kristensen, Lene Sarup og Karsten Kolding.

Efter det oplyste lægges til grund, at brugen af paraquat og monocrotophos er forbudt i EU. Begge midler er tilladt i Malaysia, dog må monocrotophos ikke anvendes som sprøjtemiddel. I overensstemmelse med de stedlige regler injiceres monocrotophos i træerne hos United Plantations Berhad og anvendes ikke som sprøjtemiddel.

Pressenævnet har ikke mulighed for at pålægge et medie at udlevere råbånd og kan derfor ikke afgøre, hvorvidt kvinderne i indslaget den 8. september 2010 er identiske med de kvinder, som United Plantations Berhad efterfølgende har offentliggjort videoer med.

Der foreligger ligeledes modstridende forklaringer om Politikens adfærd dels i forbindelse med adgangen til plantagerne, dels i forbindelse med interviews af de ansatte. På grund af de begrænsede muligheder for at føre bevis kan Pressenævnet ikke tage stilling til disse forhold.

Dr. [Person A] har afgivet erklæringer om, at han er blevet fejl citeret, og at han ikke udtalte sig specifikt om United Plantations Berhad i det interview, som blev offentliggjort på politiken.tv den 8. september 2010. Endvidere har NGO-organisationen, Tenaganita, hvis repræsentanter var til stede under interviewet, ved brev 11. oktober 2010 meddelt, at det er organisationens opfattelse, at doktoren udtalte sig generelt om pesticidforgiftning. Pressenævnet har – som ovenfor anført – ikke mulighed for at pålægge et medie at udlevere råbåndene, og kan derfor ikke tage stilling til, om redigeringen af interviewet er foretaget loyalt i forhold til de fremkomne udtalelser.

God presseskik

Det følger af de vejledende regler for god presseskik, at det er massemediernes opgave at bringe korrekt og hurtig information. Så langt det er muligt, bør det kontrolleres, om de oplysninger, der gives, er korrekte, herunder ved forelæggelse for den, som eventuelt kan være krænkede, jf. punkt A.1 og A.3.

United Plantations Berhad har fremlagt dokumentation i form af videooptagelser med arbejdere, fra fagforeningsmøder, af udtalelser fra fagforeningsrepræsentant, og af rapporter om undersøgelser af United Plantations Berhad fra det malaysiske Arbejdsministerium, Energistyrelsen og AarhusKarlshamn AB/PricewaterhouseCoopers. Heraf fremgår, at arbejdere på United Plantations Berhads plantage ikke er blevet forgiftet.

Det fremgår bl.a. af brevet fra det malaysiske Arbejdsministerium, at deltagerne på fagforeningsmødet den 13. september 2010 alle var uenige med Politikens anklager, og det konkluderes, at ingen love er blevet overtrådt af United Plantations Berhad. Ministeriet tager dog forbehold for, at man ikke er klar over, hvorvidt Politikens kilder var til stede under besøget. Endvidere konkluderes det i rapporten fra AarhusKarlshamn, at der ikke findes bevis for de beskyldninger, som Politiken har fremsat.

Klagers direktør oplyste i pressemeddelelsen den 8. september 2010, at man var bekendt med, at medarbejderne i nogle tilfælde havde undladt at anvende det obligatoriske beskyttelsesudstyr. Det ligger uden for nævnets kompetence at tage stilling til de lægefaglige spørgsmål, men på baggrund af dr. [Person A]s oplysning om, at der ikke var foretaget blodprøver, lægges det til grund, at det ikke er endeligt afklaret, om Politikens kilder var forgiftede med paraquat eller monocrotophos.

Politiken rettede forud for 8. september 2010 såvel som under artikelseriens offentliggørelse henvendelse til United Plantations Berhad med detaljerede oplysninger om artiklernes indhold for at få selskabets kommentarer hertil.

Tre medlemmer – Jan Kristensen, Lene Sarup og Karsten Kolding – udtaler herefter:

Under henvisning til de løbende og detaljerede henvendelser til klager forud for ethvert artikelkompleks og at Politiken bragte uddrag af de af klager udsendte udtalelser, finder vi ikke grundlag for at kritisere Politiken for ikke at kontrollere beskyldningerne yderligere. Vi har i den forbindelse også tillagt det betydning, at den administrerende direktør erkendte, at medarbejdere undertiden tog beskyttelsesudstyret af, og at avisen på ny rettede henvendelse til medarbejderne med henblik på at få sagen yderligere belyst.

Et medlem – Axel Kierkegaard – udtaler:

Jeg finder, at Politiken burde have foretaget yderligere undersøgelser for at få afklaret, om arbejdernes forklaringer om arbejdsforholdene og de påståede forgiftningstilfælde var korrekte. Det forhold, at United Plantations Berhad ikke ønskede at medvirke i artikelserien, kan ikke føre til et andet resultat, idet avisen har haft mulighed for at undersøge forholdene på anden vis. Beskyldningernes meget skadelige virkning må i den forbindelse også tillægges betydning, hvorfor jeg udtaler min kritik.

Der afsiges kendelse efter stemmeflertallet vedrørende dette forhold, og nævnet udtaler ikke sin kritik.

I artiklen den 21. oktober 2010 – som er bragt både i avisen og på politiken.dk – anfører Politiken i billedteksten, at "United Plantations har fået lavet en rapport, der viser..." Herved kan læseren få det indtryk, at rapporten er at sammenligne med et partsindlæg fra United Plantations Berhad, selvom rapporten er udarbejdet på AarhusKarlshamns foranledning. Den korrekte sammenhæng fremgår imidlertid af artiklen, og Politiken har den 27. oktober 2010 berigtiget oplysningen. For så vidt angår politiken.dk, er udsagnet imidlertid stadig tilgængeligt. Nævnet finder, at avisen burde have foranlediget udsagnet korrigeret, men finder ikke tilstrækkelig grundlag til at udtale kritik herover.

[Person H] har ved brev af 4. november 2010 til Politiken tilkendegivet, at han er blevet fejlciteret i Politikens artikel, som blev bragt den 29. oktober 2010, idet han ikke udtalte sig om United Plantations Berhad, men generelt. FN har således ikke kritiseret klager, hvad overskriften "FN kritiserer dansk plantefirma" af 9. september 2010 giver indtryk af. Politiken har herefter den 8. november 2010 bragt en rettelse i avisen i rubrikken "Fejl og Fakta".

På den baggrund finder Pressenævnet, at Politiken – som erkendt – har bragt ukorrekt information, idet [Person H], FAO, ikke udtalte sig specifikt om forholdene på United Plantations Berhad. *Pressenævnet udtaler sin kritik* af Politiken for at anvende [Person H]s udtalelser i en for United Plantations Berhad skadelig sammenhæng, der ikke var belæg for. Da forholdet imidlertid den 8. november 2010 er berigtiget, finder nævnet ikke grundlag for at pålægge offentliggørelse vedrørende dette forhold.

Der er afgivet modstridende forklaringer vedrørende [Person H]s udtalelser om Energistyrelsens rapport, hvorfor Pressenævnet ikke kan afgøre, om [Person H] i denne sammenhæng er blevet fejlciteret.

Pressenævnet finder – ud over det anførte – ikke grundlag for at fastslå, at Politiken har tilsidesat god presseskik.

Genmæle

Det følger af medieansvarslovens § 36, stk. 1, at anmodning om genmæle i massemedierne over for oplysninger af faktisk karakter, som er egnet til at påføre nogen økonomisk eller anden skade af betydning, og som er blevet bragt i et massemedie, skal tages til følge, medmindre oplysningernes rigtighed er utvivlsom.

Pressenævnet finder, at beskyldningerne i artikelserien sammenholdt med de påståede arbejdsmæssige forhold har karakter af faktiske oplysninger. Det anføres således i artikelserien, at arbejderne på United Plantations Berhads plantage har symptomer på pesticidforgiftning, og der gives konkrete eksempler herpå. Det anføres bl.a., at "arbejderne siger, at mange af dem lider af bl.a. udslæt, åndedrætsbesvær og negle, der bliver røde og går i opløsning, hvilket er klassiske symptomer på forgiftning med sprøjtemidler", at arbejderne "er bange for, at sprøjtemidlerne gør os syge", og at "når jeg spildte noget af giften på min arm, faldt hårene på armen af". Det samme gælder underoverskriften "Efter Politikens afsløring af giftproblemer på United Plantations er sikkerheden nu i orden".

Pressenævnet finder, at Politiken ikke har dokumenteret, at oplysningerne om arbejdsforholdene på United Plantations Berhad og oplysningerne vedrørende forgiftning som følge af arbejdet med paraquat eller monocrotophos er utvivlsomt rigtige. Disse er alene baseret på udtalelser fra arbejderne og fra en læge, som er uden tilknytning til arbejdspladsen, og som efterfølgende har bestridt at have udtalt sig som citeret. Oplysningerne er egnede til at påføre klager skade af betydning, og UP er således berettiget til at få bragt et genmæle over for oplysningerne i Politikens artikler.

Af medieansvarslovens § 39 fremgår det, at genmælet skal offentliggøres vederlagsfrit uden unødigt forsinkelse og bringes på en så fremtrædende måde, som det efter omstændighederne med rimelighed kan forlanges. Redaktionelle bemærkninger i umiddelbar tilslutning til offentliggørelsen skal indskrænkes til faktiske oplysninger.

Pressenævnet finder videre, at offentliggørelsen af indlægget ”United Plantations Berhad går i rette med Politiken” af 13. oktober 2010 på debatsiderne i et kulturtillæg ikke opfylder kravene i medieansvarslovens § 39 til et genmæle. Nævnet har lagt vægt på, at de påklagede artikler i papirudgaven bl.a. har været genstand for omfattende omtale, navnlig i avisens 1. sektion og sektionen Økonomi, hvor der er bragt flere forsideartikler.

Hverken indlægget i papirudgaven eller på politiken.dk er bragt på en så fremtrædende måde, som man med rimelighed kan forvente. Hertil kommer, at teksten i papirudgaven er bragt i forlængelse af det redaktionelle indlæg ”Problemfyldt arbejdsmiljø hos United Plantations”, der går ud over redaktionelle faktiske oplysninger.

I medfør af medieansvarslovens § 49 pålægger Pressenævnet herefter den ansvarshavende redaktør af Politiken og politiken.dk efter retningslinjerne i lovens § 39 at offentliggøre følgende:

”Genmæle fra United Plantations

Politiken og politiken.dk bragte i september og oktober 2010 en artikelserie om anvendelse af sprøjtemidler på selskabet United Plantations Berhads plantage ”Jendarata” i Malaysia.

Frugterne fra plantagens frugtræer indsamles og anvendes til at producere palmeolie, der blandt andet anvendes i chokolade.

United Plantations Berhad har klaget til Pressenævnet.

Nævnet har pålagt Politiken at bringe følgende genmæle fra virksomheden.

Om forgiftningssymptomer

I artiklerne har Politiken citeret en læge for at oplyse, at han behandler 5-10 patienter fra United Plantations Berhad om måneden med symptomer på pesticidforgiftning.

Over for det har United Plantations Berhad oplyst, at den pågældende læge aldrig har behandlet patienter fra United Plantations Berhad med symptomer på pesticidforgiftning.

I artiklerne fortæller medarbejderne, at de har indåndet sundhedsskadelige giftstoffer, og at de har fået uacceptable skader, samt at de har symptomer på pesticidforgiftning.

Over for det har United Plantations Berhad oplyst, at en lægeundersøgelse har vist, at ingen af medarbejderne har skader som følge af pesticidforgiftning.

I Politiken den 8. september 2010 vises et billede af en hånd med beskadigede negle, som angives som et klassisk tegn på forgiftning med sprøjtemidler.

Over for det har United Plantations Berhad blandt andet oplyst, at de beskadigede negle er indgroede negle og ingen sammenhæng har med sprøjtemidler.

På Politikens hjemmeside, i et online indslag samt i artiklerne vises billeder af fem kvindelige medarbejdere, som er citeret for at udtale sig om deres personlige erfaringer, når de bruger sprøjtegifte.

Over for det har United Plantations Berhad oplyst, at ingen af kvinderne har arbejdet med sprøjtemidler de seneste syv år. Medarbejderen, der i indslaget oplyser, at hun har fået skæve fødder af at sprøjte sig på foden, har aldrig arbejdet med sprøjtemidler.

Det oplyses i artiklerne, at United Plantations Berhad bruger ”sprøjtemidlet monocrotophos”, og at United Plantations Berhad sprøjter med monocrotophos.

Til dette har United Plantations oplyst, at det i Malaysia ikke er lovligt at anvende monocrotophos som sprøjtemiddel. United Plantations Berhad benytter monocrotophos, men alene ved injektion i angrebne palmer og ikke som sprøjtemiddel.

Det er oplyst i artiklerne, at der sprøjtes lige inden/dagen inden, der samles løse frugter.

United Plantations Berhad har oplyst, at løse frugter ikke bliver oversprøjtet med pesticider, hverken før, under eller efter indsamling.

Der samles løse frugter ca. hver 14. dag, og mellem palmerne sprøjtes der med herbicider (ukrudtsbekæmpelsesmidler) 3-4 gange om året. Alle de anvendte ukrudtsbekæmpelsesmidler opløses hurtigt og bliver omdannet til en blanding af harmløse forbindelser, når de kommer i kontakt med jorden og eksponeres for mikroorganismer. Ukrudtsbekæmpelse (sprøjtning med herbicider) foregår ikke forud for, eller samtidig med løsfrugtindsamling.

Om medarbejdernes forhold

Det anføres, at kvinderne bærer sække med løse frugter, som vejer 50 kg.

Over for det har United Plantations oplyst, at det er mændene, der bærer sække med løse palmefrugter ud til vejen, og disse sække vejer ca. 16 kg i gennemsnit.

Det anføres, at løsfrugtindsamlere må arbejde i 4½ time uden drikkepause.

Heroverfor har United Plantations Berhad oplyst, at det ikke er korrekt. Medarbejderne opfordres til at medbringe og drikke rigeligt med vand.

Hele kendelsen fra Pressenævnet kan læses på nævnets hjemmeside: pressenaevnet.dk, Kendelser, 10-70/5.”

Pressenævnet bemærker, at nævnet i sin årsberetning for 2005 præciserede praksis vedrørende offentliggørelse på internettet. En kendelse bør bringes i mediet i en periode, der svarer til den tid, i hvilken den påklagede artikel har været bragt, og der bør oprettes et link til kendelsen fra artiklen, hvis denne fortsat bringes på hjemmesiden.

Afgjort den 2. marts 2011